

SITUATION

S T H L M

#214

JUNI 2015
ÅRGÅNG 20

PRIS: 50 kronor
SÄLJAREN ERHÅLLER HÄLFTEN

**TÅLT VAR
DET HÄR**

**STOCKHOLM
GÅR ÅT SKOGEN**

**BAHAR
PARS**

**FÖRENADE I
MELLANFÖRSKAP**

**MARTIN
LUUK**

*"Jag känner
mig friare
i huvet än i
riktiga livet."*

JOSEFIN ÖHRN REFUSED LENA KALLENBERG LES BIG BYRD KORSORD ZELDA

Stockholms bästa utsikt!

PEOPLE'S
★ REPUBLIC OF ★
MOSEBACKE

16 juni Syster Sol & Partiet
17 Juni Dag Vag 19 & 20 Juni Tommy Löbel
28 Juni RRR: temperance movement/justin t. earle
27 juli - 1 aug Pride På Södran 2 aug Cornel isdagen
10 aug Sarah Dawn Finer 11 aug Weeping Wil l ows
19 aug El dkvarn 20 aug Stefan Sundström
26 aug Markus Krunegård 27 aug Linda Pira
28-30 aug 🍷 Kaffefestivalen 4 sept hoffmaestro

SODRATEATERN.COM / 08-531 994 90

Sveriges internationella scen för musik, teater och debatt

RIKSTEATERN

STOLT
ÅSÄRE

JOEL NILSSON

20 ALLTING VAR GRÅTT, VI KOM TILL TÄBY DÅ, DET VAR SÅ JÄVLA GRÅTT DÅR. MITT MINNE AV SVERIGE OCH SJUETTIOTALET ÄR VÄLDIGT GRÅTT

En mening i Martin Luuks debutroman handlar om att man som stockholmare "måste hitta ett sätt att förhålla sig till det grå"

MARCO FEMENIA

32 MAN BESTÄMMER SIG PÅ BRYGGAN OCH SEN KÖR MAN BARA

Ubåtskaptenen Lasse Schmidt tror inte på klaustrofobi

SOFIA RINARSDOTTER

38 MELLANFÖRSKAPET ÄR ETT VIKTIGT ORD

Angelica Tibblin Chen är invandrare i Sverige och svensk utomlands

12 Bahar Pars

"De ringde och sa att de letade efter en iransk tjej. Jag sa: "Lägg av – inte nu igen." Men castaren insisterade: "Det är faktiskt en bra roll."

14 Stockholm går åt skogen

Stockholmarna är naturälskande människor som nyttjar skogen för vila och rekreation, för att tappa björksav och ta selfies i vitsippsbackar

28 Tält var det här

Enligt Tältcentralen – de har funnits sedan 1939 – är det bara stockholmarna som sätter hustältet på en trätrall och kallar det för sommarstuga

56 Svepet

Refused, Les Big Byrd, Bo Widerberg-box, *Allt som är mitt* – bok om våldtäkt, Lena Kallenberg, Zelda, recensioner med mera

7 Josefin Öhrn

"Det är tillståndsmusik. Malande och mässande är ledorden"

8 Gata fram och tillbaka

Situation Sthlm flyttar snart till nya lokaler på Timmermansgatan

10 Situation Waldersten

11 Maria Hagström

Alla prinsessor behandlas inte lika

42 Stolt

Røj på Rönnells

44 Min plats i stan

Elina Adlersfeldt kliver gärna på Stockholmståget i Örebro

47 Mina drömmar

Micke Westholm gillade idrott och ville bli gymnastiklärare

55 Korsord

64 Brilljant

Kaninränaren Tarkan Sönmez, Segeltorp

66 Läsaren

Maria Pogosjan, Östra station

Bahar Pars.

SARA MERTZ

Mot nya tider på Timmermansgatan

Det slog mig när jag satt och tittade ut genom fönstret, på trädet och tegelväggen på fasaden mitt emot och den gamla krukväxten i burspråket, att det här är det sista numret av tidningen som vi till fullo skriver och producerar här på Krukmakargatan. Nästa tidning kommer vi till viss del att göra här, men de sista dagarna av produktionen kommer att flyttas över och slutföras i vår nya lokal på Timmermansgatan 38.

Renoveringen och ombyggnationen pågår, inflyttning sker 15 juni.

Dagen när jag skriver detta kommer skyltarna på fasaden att monteras – ljusskyltar i formen av Situation Sthlms logga, med skymningsrelän.

Det känns viktigt på något sätt. Viktigt att det tydligt syns var Situation Sthlm ligger, att vi lyser upp den plats i stadsrummet som vi gjort till vår.

Situation Sthlm har varit ett självklart inslag på den här stadens gator i 20 år i augusti i år. Vi har berättat och beskrivit och långsamt låtit det vi redaktionellt ser och intresserar oss för och känner är det vi ska berätta fortsätta att rulla ut sina sidor.

Vem som säljer tidningen till dig och varför är du väl medveten om. Hur vi ska uppmärksamma de 20 åren på gatorna återkommer jag om.

FÖRFATTAREN MARTIN LUUK tycker att svanarna som håller till i en av vikarna på Lilla Essingen – han promenerar

förbi där ibland – är att jämföra med ett maffiagång.

I sin debutroman *Gud har för mycket tid* är svanar en liten del av berättelsen. En annan sak vi talade om under intervjun, men som inte kom med i tidningen, var hur befriande han tyckte att det var att efter en utställning med den amerikanske konstnären Jean-Michel Basquiat inse att det inte fanns någonting att förstå, för att "det här är så mycket större än det jag kan förstå".

– Jag tror att människan kan ha ett väldigt krampaktigt fokus på att förstå saker, men jag tror att det är först när man lämnar det sättet att tänka som man kan tillgodogöra sig saker.

En sak vi i Sverige aldrig fått ordning på är det här med främmande makts undervattensfarkoster.

Vid en brygga på Djurönäset ligger norra Europas enda kommersiella ubåt. Reporter David Bogerius skruvade igen toppventilen och höll cellskräcken i schack ner till 18 meter.

Några iakttagelser från ytlaget är inte inrapporterade.

Ulf Stolt
chefredaktör
& ansvarig utgivare
ulf@situationsthlm.se

Situationister "Främst är jag en symbol"

Susanne Jansson

GÖR: Säljer Situation Sthlm. **"JAG ÄR FÖDD** i Södertälje och växte upp där med min mamma. Nu bor jag i Ösmo med min man. Ibland är jag också hos hans mamma och hjälper henne i

hemmet med att diska och städa.

Jag säljer Situation Sthlm i Ösmo, Södertälje, Liljeholmen och Västerhaninge. Det är kul att prova olika ställen. Jag älskar att sälja tidningar och kunderna säger att jag är bra på det, vilket är roligt att få höra. Jag har också börjat skriva i tidningen, har precis lämnat in min fjärde text. Det är kul att folk läser och att folk kan tycka att det är intressant att läsa vad som händer i mitt liv."

Situation Sthlms pin

GÖR: Sitter på alla Situation Sthlms tidningsförsäljare, det är bara de som får bära mig.

"JAG RITADES I Pamplona under början av året av den legendariske tecknaren Charlie Christensen – han som bland annat ritat Arne Anka – som fått uppdraget av Situation Sthlm att ta fram själva figuren till försäljarnas pin. Han gjorde först några olika skisser, men det visade sig snabbt att han hade rätt känsla och stil för karaktären och jag kom till ganska fort, det tog inte lång tid innan jag var färdigritad och färglagd. Sedan skickades jag till ett tryckeri som förvandlade mig till en pin i emalj. Jag är varken man eller kvinna. Främst är jag en symbol för alla Situation Sthlms tidningsförsäljare. Jag är glad och stolt att just jag blev jag och att jag ser ut som jag gör. Och att jag sitter där jag sitter."

Ola Andersson

GÖR: Arkitekt. Driver tillsammans med Herman Arfwedson arkitektkontoret Andersson Arfwedson. **"VI ÄGNAR OSS** mycket åt bostadsfrågan. Dels genom att rita hem och bostäder åt såväl

privatpersoner som byggbolag, dels genom att fundera över hur bostadskrisen i Stockholm skulle kunna lösas. Det känns därför extra stort att vi fått förtroendet att skapa ett permanent hem till Situation Sthlm som säljs av hemlösa människor.

Under våren har vi arbetat med att rita de nya lokalerna till Situation Sthlm. Vi hoppas att de nya lokalerna vi inrett i hörnet Timmermansgatan–Maria Prästgårdsgata ska vara ett lyft för både redaktion, ledning och försäljare och ge Situation Sthlm en tydligare front mot stockholmarna."

ALLA MÄNNISKOR ÄR OLIKA. Så enkelt är det. Vi har lärt oss det under de 19 år Situation Sthlm sålts på gatorna i Stockholm. Vissa har säljet i sig, andra lär sig snabbt, några måste jobba lite hårdare. När vissa väljer att skrika ut sin frustration och ilska väljer andra att skriva av sig i tidningen. Några gör både och.

Situation Sthlm erbjuder hjälp till självhjälp

genom meningsfull sysselsättning med tidningsförsäljningen utifrån varje individs villkor. Utöver möjligheten att tjäna egna pengar erbjuder vi också juridisk hjälp och stöd i kontakten med bland annat myndigheter.

När du köper Situation Sthlm ger du säljaren inte bara reda pengar utan mycket, mycket mera. Tack.

Situation Sthlm ges ut av Situation Sthlm AB. Tidningen är fackligt, partipolitiskt och religiöst obunden och kommer ut sista onsdagen i månaden 12 gånger om året.

Situation Sthlm AB ägs i lika delar av chefredaktör Ulf Stolt, Rainbow Sweden samt Ideella föreningen Situation Sthlm.

Aktiebolaget delar inte ut vinst till aktieägarna, allt eventuellt överskott återinvesteras i verksamheten.

STYRELSEN
SITUATION STHLM:
Ulf Stolt

Hans Larsson (ordförande)

Peter Söderlund

Den sociala verksamheten är en ideell förening. Försäljarna är hemlösa eller före detta hemlösa. Alla försäljare skriver under ett avtal, får en id-bricka med foto och en försäljningsplats.

Den sociala verksamheten består bland annat av distribution av tidningen, försäljarcafé, skrivarverkstad, försäljarblogg, datarum och juridisk rådgivning.

Värdegrund Situation Sthlm:

- är en gatutidning
- skapar debatt och opinion om hemlöshet och utsatthet
- erbjuder hemlösa människor sysselsättning
- verkar för yttrandefrihet

Målgrupp:

Situation Sthlm är en lågtröskelverksamhet som riktar sig till hemlösa, f.d. hemlösa och socialt utsatta människor. Många ur målgruppen har missbruksproblem och/eller är drabbade av psykisk ohälsa.

Syftet med tidningsförsäljningen, utöver den inkomst den genererar, är att skapa en struktur i tillvaron, stimulera till minskat missbruk och genom verksamheten få hjälp och stöd.

Verksamheten erbjuder också timanställning, arbetsträning, OSA-placering, skrivarverkstad, datorstöd, motiverande samtal, juridisk rådgivning och diverse aktiviteter.

Personer som inte omfattas av det sociala stöd som samhället erbjuder eller inte har några etablerade kontakter inom tex. socialtjänst, kriminalvård eller psykiatri skrivs inte in som försäljare av Situation Sthlm.

Syftet med Situation Sthlms verksamhet är rehabilitering med arbete som metod. Vår målgrupp

består av de personer vars stöd från Situation Sthlm kompletteras av samhällets insatser.

REDAKTION
Chefredaktör & ansvarig utgivare
Ulf Stolt
ulf@situationsthlm.se
08-545 953 90

Reporter
Maria Hagström
maria@situationsthlm.se

Consigliere
Jan Lindström

Art Director
Jesper Weithz

Webbredaktör
David Bogerius

Redaktionsråd
David Bogerius, Gerd Eriksson, Alexandra Sundqvist

Korrektur
Hanna Hård

Medverkande skribenter
Henrik Emilson, Maria Lindén

Medverkande fotografer & illustratörer
Marc Femenia, Martina Holmberg, Sara Moritz, Joel Nilsson, Magnus Sandberg, Sofia Runarsdotter, Jesper Waldersten

För signerat material svarar redaktionen. Redaktionen ansvarar ej för insänt icke beställt material.

Hemsida
www.situationsthlm.se

E-post
red@situationsthlm.se

Tryck
V-Tab 2014

Räckvidd
147 000 läsare
(Orvesto konsument 2014:helår)

Upplaga
34 100 ex/mån (TS helår)
ISSN: 1400-4437

LEDNING & ADMINISTRATION
VD

Pia Stolt
pia@situationsthlm.se
08-545 953 87

Ekonomi
Lilian Dahlqvist
lilian@situationsthlm.se
08-545 953 86

Adress
Krukmakargatan 34A
118 51 Stockholm

Tel
08-545 953 91

Fax
08-668 79 09

Organisationsnummer
55 66 49-1071

Plusgiro/Bankgiro
pg. 25 59 89-6
bg. 5357-3259

SOCIAL VERKSAMHET
Verksamhetsansvarig
Jenny Lindroth
jenny@situationsthlm.se
08-545 953 88

Samordnare
Ingmari Olofsson
ingmari@situationsthlm.se
08-545 953 81

Mariah Jansvik
mariah@situationsthlm.se
08-545 953 81

Jonas Svensson
jonas@situationsthlm.se
08-545 953 81

Telefonnummer distribution
08-545 953 81

Öppettider
Måndag till fredag kl. 8–15
Lördag kl. 10–14

Plusgiro/Bankgiro
pg. 28 19 18-3
bg. 5357-3259

Organisationsnummer
8024 11-14 97

ANNONSERING & PRENUMERATION
Herman Sundgren
herman@situationsthlm.se
08-545 953 94

Carl Larsson
carl.larsson@mediakraft.se
tel. 070-147 50 29

Robert Wallner
robert.wallner@mediakraft.se
tel. 070-992 53 43

Privatprenumeration
12 nummer kostar 660 kronor

E-post
situationsthlm@pressdata.se

441 Tryckark 428

I huvudet på läsarna

"Nu ska jag ta en promenad dit enkom för att köpa tidningen"

Tack för Barnet

Maria, läste precis ert aprilnummer, tack för en fantastiskt bra krönika om Barnet. Alltid gott med skriftlig kvalitet.

FILIP

Slutat mobba män

Från feb 1997 åkte jag dagligen t-bana till och från Kista. Då blev det att jag regelbundet köpte Situation Sthlm av samma man vid Mariatorgets station.

En dag talade han om att i detta nummer fanns en artikel som just han skrivit. När jag läste den insåg jag hur väldigt lätt jag skulle kunnat hamna i samma situation som han var i – hemlös och utan ett "riktigt" jobb. Sedan dess köpte och läste jag tidningen varje månad, även sedan jag slutat åka t-bana varje dag.

Men för ett år sedan cirka hade jag ruttnat ordentligt på den ständigt återkommande mobbningen av män i tidningen. Då slutade jag köpa.

Vid senaste månadskiftet köpte jag årets april-nummer och tycker det återigen är en trevlig tidning. Jag hoppas ni kan hålla det på den nivån framöver. Man bör inte systematiskt utmåla någon lätt identifierbar grupp som roten till allt ont.

ALBIN

Saknar min säljare

Efter inslaget på nyheterna igår kom jag att tänka på att jag saknar "min" försäljare vid t-baneuppgången Östermalmstorg. Tyvärr åker jag inte vidare till Karlaplan då jag kommer hem ifrån jobbet, men nu ska jag ta en promenad dit enkom för att köpa tidningen.

Tycker för övrigt att det är sorgligt att försäljningen minskat på grund av annan gatutidningsförsäljning.

BRITT NELSON

Läsning som berör

Att läsa Situation Sthlm är som att färdas bort på en väg kantad av olika människooden, glädje, sorg och människans kraft i att vilja leva och förändra sin situation. Läsningen berör mig och jag blir alltid lika glad över att ha köpt tidningen och att jag har fått en inblick i alla dessa människors liv som pågår just här och nu. Tack.

SUSANNE LAGGAR, SOLNA

Mer av Lukas Lee!

En fantastisk kortnovell eller kanske självupplevt? Fint skriven och en fascinerande story. Vill gärna läsa mera av Lukas Lee.

BJÖRN FORSELL

Hälsa #670

Om ni får tid så hälsa säljare 670 att jag blev så glad över hennes uppsyn idag. Glad och trevlig vid Fridhemsplan.

TJEJEN SOM KÖPTE TVÅ TIDNINGAR
BARA FÖR ATT HON VAR SÅ GO!

Bra om livets skröplighet

Så bra skrivet, krönikan om att åldras. Om att mer närgånget och oftare bli påmind om kroppens skröplighet och livets förgänglighet. Men ett av mina favoritcitat i den frågan är:

Livet är inte en resa till graven med syfte att komma dit i en attraktiv och välbevarad kropp. Det handlar om att glida in sidlänges med en chokladkaka i ena handen, en flaska vin i den andra, fullständigt slutkörd, totalt utsliten, skrikande: "Hoho, kan nån ge mig lift." (Därmed inte menat slutkörd och utsliten av att dricka för mycket, utan av att leva livet!)

LISBETH, NYBLIVEN HALVPENSIONÄR,
RESENÄR, I FRUÄNGEN

Skriv till I huvudet på läsarna

Situation Sthlm, Krukmakargatan 34 A, 11851 Stockholm. Fax: 08-668 79 09. Mejl: red@situationsthlm.se. Skriv namn och postadress (om du har någon). Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera insänt material.

Vi vill ha dig.

Och din brorsa. Din mamma. Din granne. Och kanske din kompis. För tillsammans kan vi göra världen bättre. Vill du vara med? **Sms:a medlem till 72900** eller gå in på www.naturskyddsforeningen.se. Ett medlemskap kostar 24 kr/mån.

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

Naturskyddsföreningen

HUVUDSTAN

Ögonblicksbild från förra årets dropinvigsel.

SKANSEN

Traumat efter Utøya

TEATER På Teaterverket får publiken följa med in i ett rum hos en kille som överlevde terrordådet på Utøya. I rummet brottas han med traumat och det överklighetstillstånd som ständigt hemsöker honom.

– Samtidigt finns där en till i rummet – Den Andre. Vad är egentligen verkligt, vad är dröm? berättar Erik Bovin, som står för regi och ombearbetning av enaktaren *Derealisation*, skriven av dramatikern Jonathan Lehtonen.

Derealisation är ett symptom eller ett slags försvarsmekanism som kan uppkomma vid exempelvis trauman, sömnlöshet och stress.

– Vi tolkar det som att författaren har använt symtomet derealisation för att diskutera de känslor av överklighet som vi alla förmodligen känner inför Utøya och de terrordåd som dagligen sker, som vi är så nära men samtidigt distanserar oss från. Samhället i sig tycks ibland lida av derealisation, säger Erik Bovin.

Föreställningen har premiär på Teaterverket 5 juni.

MARIA HAGSTRÖM

Dropinvigsel på Skansen

MASSBRÖLLOP Den 13 juni är det inte bara ett kungligt bröllop i stan, det är också storbröllop på Skansen för alla som gått i giftastankar. Det är sjätte året i rad som Skansen anordnar dropinbröllop och nästan 2 000 par har vigts där.

Merparten av paren är från Stockholm.

– Det typiska paret är de som varit ihop i 15 år och där det inte blivit av att de gift sig tidigare. Och så vill de slippa arrangera allt, säger Cecilia Törnqvist på Skansen.

Under dagen finns det sångtält, makeupartister, nagelskulptriser och blomsterkranstillverkare på plats, liksom borgerlig och kyrklig

vigsselförrättare. Och Tingsvallen där vigsellarna äger rum kommer att vimla av brudpar och deras gäster.

Kan det inte bli löpande band av det hela?

– Nej, många tycker att det känns bra att det är lite av en folkfest. Skansen har en särskild plats i många stockholmares hjärta och då är det speciellt att gifta sig just här.

GERD ERIKSSON

"Mitt intryck är att psykiatrin är den vårdform som är lägst prioriterad också eftersom vi är en svag patientgrupp. Vi går inte ut och säger 'titta på oss'. Människor med ångest ställer sig inte i tv och säger skänk pengar till oss." Författaren, debattören och universitetslektorn Ann Heberlein berättar i Svenska Dagbladet 19 maj om sin kommande miniserie i tv, *Mina två liv*, som handlar om livet med bipolär sjukdom.

Navelskåderi

MAGDANS Den 14 juni blir det magdans i Vanadislundan. Och inte vilken magdans som helst utan den form som kallas ATS (American Tribal Style Bellydance). Den dansas i grupp och har influenser från både orientalisk dans, flamenco och indisk dans.

– Man improviserar sig fram utifrån vissa givna rörelser och turas om att leda gruppen, så det är väldigt demokratiskt. Den vackra kostymen och

cymbalspelet är också utmärkande för stilen, säger Anne Leppänen från Tribe Nenuphar som arrangerar.

Hon hoppas att både inbitna ATS-dansare och nybörjare kommer. Den som känner sig osäker kan se och lära och få tips på plats. Dansen pågår mellan 11.30 och 15.00 med

picknick däremellan.

Vid dåligt väder flyttas evenemanget till Studieförbundets lokaler en bit bort.

– Intresset för ATS har bara växt mer och mer. Det beror på att vi har fått fram fler utbildade lärare och grupper som representerar dansstilen i olika sammanhang.

GERD ERIKSSON

Läge att hoppa av

SEKTFRI Den 25–27 juni är det stor internationell konferens i Stockholm om barn i sekter och slutna miljöer. Arrangörer är International Cultic Studies Association tillsammans med den svenska ideella organisationen Hjälpkällan. Omkring 300 forskare, behandlare och anhöriga väntas till Stockholm.

– Kunskapen om barn i sekter är väldigt dålig. Beslutsfattare och behandlare inom vården vågar inte ta i frågan av rädsla för att trampa på religionsfriheten, säger Håkan Järvä från Hjälpkällan.

Konferensen kommer att ta upp barnperspektivet i religiösa sekter, i samband med hedersvåld och i jihadiströrelsen bland annat. Dagen före konferensen kommer det att anordnas en heldag för avhoppare.

GERD ERIKSSON

.....
MUSIK JOSEFIN ÖHRN SLÄPPER EP MED NY MUSIK – OCH PLATTA I HÖST.

"Malande och mässande är ledorden"

JOSEFIN ÖHRN + THE LIBERATION har utsetts till årets pophopp flera gånger om de senaste två åren.

2014 nominerades de till en grammis i kategorin Årets nykomling, för den suggestiva, drömska och psykedeliska debut-ep:n *Diamond Waves* från förra året.

25-åriga Josefin Öhrn är uppvuxen i Stockholm, i ett hem där musiken fanns nära till hands. Hon gick en estetisk grundutbildning och började skriva egna låtar i tonåren.

– Att göra nånting kreativt är ett grundbehov för mig, ungefär som att sova eller äta. Ett tag höll jag på med mer visuella uttrycksmedel. Men jag drogs till musiken, det är en stark uttrycksform. Musik är så direkt, det finns nånting där som får en att gå in i ett annat tillstånd.

Tillsammans med sitt band The Liberation, vars medlemmar varierar, har Josefin Öhrn gjort hyllade spelningar på bland annat Gagneffestivalen, Stay Out West, Psykjunta och Fylkingen.

Josefin Öhrn benämner musiken hon skriver tillsammans med Fredrik Joelson, tidigare medlem i nittiotalsbandet Mouth, som "psych gaze".

– Det är tillståndsmusik. Malande och mässande är ledorden.

I sommar är Josefin Öhrn + The Liberation aktuella med en ny ep. Första singeln "Take Me Beyond" har en atmosfärisk och krautig ljudbild. Det är en svepande och tonsatt promenad genom en storstad där det mörknar.

– Den första ep:n låter väldigt mycket natur. Medan den andra är mer urban i sitt sound, det är mer stad ... och fler spaceelement. Ljudbilden växer hela tiden, säger Josefin Öhrn, som också arbetar med ett debutalbum, som är tänkt att släppas till hösten.

ALEXANDRA SUNDQVIST

Timmermansgatan, Södermalm, klockan 11.01–11.44

.....

I mitten av juni flyttar Situation Sthlm till Timmermansgatan 38. Därför gick vi gatan fram och tillbaka för att ta in vårt nya kvarter. Och för att ta reda på kopplingen till skogsindustrin. **TEXT ULF STOLT FOTO MAGNUS SANDBERG**

PÅ VÄG ÖVER Fatbursgatan med revväskan rullande bakom sig kommer en parant dam gående. Hon pratar i handsfreesladden och tittar samtidigt på en Ipad som hon håller i den hand som inte drar väskan. Och frågar personen i andra änden av telefonsamtalet om hon ska nerför trapporna "eller höger upp i skuggan".

Hon går höger. Och säger precis innan hon försvinner utom hörhåll att det "kommer vara över sjuhundra personer där, tänk om inte mina anteckningar räcker".

Busslinjerna 43, 55 och 66 passerar hållplatsen här längst ner på gatan. Utanför Thai Oasen står

en ensam byggjobbare och väntar på att få beställa, när flickan bakom disken öppnar luckan ler hon och frågar honom om han vill ha "kyckling som vanligt". Han nickar lite generat, skiftar kroppsvikten från höger till vänster ben och tar upp plånboken ur bakfickan.

Hos en av hårsalongerna är den dyraste behandling man kan köpa folieslingor plus klippning, det kostar 700 kronor. Billigast är det att klippa barn under 12 år. Från byggställningen på fasaden mitt emot hör man skyddstyget rappa lite i vinden som då och då drar sig nerför gatan. Det står lastpallar staplade och buntade bredvid trappavsatsen som leder upp

i byggställningen och fyra bigpack med byggavfall utmed gatan.

I det som tidigare var Uriforms lokaler – de sålde handikapphjälpmedel – på Timmermansgatan 38 pågår ombyggnad och renovering. Det är till den här lokalen Situation Sthlm flyttar i mitten av juni. Med skyltfönster mot gatan och ljusskyltar på fasaden blir Situation Sthlm en ännu synligare aktör på gatorna i staden vi skriver om varje månad.

TIMMERMANSGATAN ÄR CIRKA 750 meter lång, från Bastugatan i norr till Fatbursgatan i söder. Namnet kommer inte av att särskilt mycket timmer avverkats eller fraktats längs gatan,

utan för att timmermansämbetets gård låg i hörnet Timmermansgatan–Högbergsgatan.

På gården till Maria gamla skola är det rast, det hörs spår av lek och röster. Skolan, som är Stockholms äldsta bevarade skolan från 1864, och som används än i dag, har numera gemensam entré för pojkar och flickor. När skolan ritades av arkitekt Johan Fredrik Åbom gick pojkar och flickor in på var sin sida av huset, med eget trapphus.

På gården till Södermalmsskolan snett över gatan verkar det först pågå ett feigt slagsmål – många mot en – men det hela visar sig vara en sorts lek.

Optikern som snart öppnar i hörnan Hornsgatan lockar kunder med sloganen "ögonen är livets fönster, de förtjänar det bästa". På ett elskåp på andra sidan gatan har någon tejpats upp en remsa med orden:

"Du drar handen genom håret och undrar vad Jason Mraz gör nu för tiden. Ja, vad har vi gjort själva kan jag känna".

Ekologiska glassbutiken mitt emot har flyttat runt hörnet på Hornsgatan. På en lyktstolpe uppe vid trapporna ner mot Monteliusvägen hänger en sönderregnad lapp kvar om ett lägenhetsbyte – etta mot tvåa, kulturhus, ingen maxhyra. 📍

MARIA HAGSTRÖM PRINSESSOR SKA INTE HÅLLA DRINKEN I SKYN, DE SKA VINKA MED HANDEN PÅ ETT SPECIELLT SÄTT

Dagen då jag döptes, någonsans i kungariket Sverige: **12:00** Maria vaggas i mamma Gunillas famn när familjen stiger in i kyrkan.

12:02 Maria gråter, får en napp och en smekning över kinden av pappa Bengt-Olof. Och ett leende av mormor.

12:02 Slutar gråta och tittar sig storögt omkring.

12:04 Pappan stryker Maria över huvudet och ler. Kittlar Maria på kinden.

12:05 Vaggas, är mycket trött. Mamma Gunilla rättar till Marias dopklänning. Tar bort nappen. Psalmerna startar. Maria är tyst och nöjd.

12:06 Maria håller på att somna, 45 sekunder senare slumrar hon.

12:09 Medan pappa Bengt-Olof läser sin bön slår Maria upp ögonen en sekund, men somnar nöjt om.

12:10 Mamma Gunilla läser ur evangeliet om Jesus och barnen. Maria vaggas och sover vidare.

12:11 Uppe hos prästerna vaknar Maria en halv sekund. Handpåläggning.

Och så vidare. Allt gick ordagrant att läsa dagen efter i landets bäst säljande tidning. Om det hade varit ett dop 2014. Och om jag hade varit prinsessa.

Det hände sig en gång en annan stor grej: jag kom gallsrikande till

världen. Mamma hade krystat och svetten hade runnit. Min första bild av världen var ett förlösningssrum. Nästa bild av världen kom till mig samma dag ute på en trappa där mamma, i högklackade skor och med nystajlat hår, vinkade till folket, kamerorna och dem som hade tältat där i två veckor för att få en första skyt av mig. Så det är så världen ser ut, skulle flickebarnet ha tänkt, om jag hade kunnat tänka. Och om jag hade varit prinsessa.

Det var den världen där vi som 20-åringar liksom vill leva lite, dansa på en klubbsoffa med en drink i handen och woohooa för full hals. Blogga lite om det – virala dagboks-

anteckningar som sedan visar vilka dåliga flickor vi var. Ja ni fattar: om vi vore blivande prinsessor.

Prinsessor ska inte hålla drinken i skyn, de ska vinka med handen på ett speciellt sätt. Deras familj står över lagen, men de får inte röka cigaretter. Men de får resa över hela världen, i sällskap av beväpnade Säpovakter. De bedöms redan som ettåringar: "hon skötte sig exemplariskt" och har då på sig "en kappa som går i helvitt". De har flermiljonbröllop, de ska be om lov innan de får gifta sig. Prinsessor tar på sig en glassko och lever lyckliga i alla sina dagar. Nää, sagor är inte på riktigt, men Hennes Kungliga Höghet är det.

»» Gör
INTE SKILLNAD
på människor ««

UR BIBELN, JAKOBS BREV 2:1

Svenska kyrkan
STOCKHOLMS STIFT

#görinteskallnadpåmänniskor
facebook.com/gorinteskallnadpamanniskor

FULLSATT!

Från radikal teater om klass på Scenkonstbiennalen till komedi på bioduken i *En man som heter Ove*. Och sedan vidare till Strindberg på Dramaten. Skådespelaren Bahar Pars har många järn i elden.

TEXT ALEXANDRA SUNDOQVIST FOTO SARA MORITZ

KLAR FÖR SIN ROLL

Bahar Pars inledde sin kärleksaffär med teatern under gymnasietiden i Kärrtorp i slutet av nittiotalet. 23 år gammal kom hon in på Teaterhögskolan, som numera går under namnet Stockholms dramatiska högskola. I dag, 12 år senare, beskriver hon åren vid scenskolan som "lärorika men ångestfyllda". Som rasifierad stack hon ut.

– Det var en annan tid då, det fanns nästan ingen annan på skolan som såg ut som jag. Diskussionen om genus och klass hade inte tagit fart på institutionerna, teatern stod fortfarande inför ett generationsskifte. Jag fick bland annat gå till en talpedagog för att jag skulle lära mig att prata "rent". Jag minns att lärarna höll fast mina armar för att de tyckte att jag använde kroppen för mycket i mitt skådespeleri. De ville att jag skulle bli ett annat slags skådespelare, en vit.

Vidare berättar Bahar Pars att hon gick med på saker som hon i dag aldrig skulle acceptera. Hon ville tillfredsställa etablissemangen, passa in.

– Ärligt talat så trodde jag att de inte tog in... "svartskallar", att jag borde vara tacksam. Men i årskurs tre blev allt lite bättre. Det kom in fler rasifierade, fler som tog fajten och sa ifrån. Det fick mig att hitta min egen kaxighet. Kampen för att sätta mitt eget värde och behålla ryggen rak har pågått varje dag sen dess. Det händer fortfarande att jag får samtal från rollsättare som säger: "Vi letar efter en invandrarkvinna" ... Nu säger jag nej direkt.

När hon blev tillfrågad att provfilma för rollen som Parvaneh i filmatiseringen av Fredrik Backmans storsäljande roman *En*

man som heter Ove var hon skeptisk till en början.

– De ringde och sa att de letade efter en iransk tjej. Jag sa: "Lägg av – inte nu igen." Men castaren insisterade: "Det är faktiskt en bra roll, Bahar." Så jag läste boken och tyckte att den var riktigt rolig. Jag blev förvånad över att Fredrik Backman lyckades beskriva inte bara Ove, men också Parvaneh så bra.

I *En man som heter Ove* ställs 59-åriga Oves värld på ända när den höggravida åttiotialisten Parvaneh flyttar in i radhuset mitt emot med sin man och två småbarn.

– De kommer från olika världar men utvecklar en fin vänskap. De är jävligt kaxiga båda två. Ove är den knäppa, ensamma

DE RINGDE OCH SA ATT DE LETADE EFTER EN IRANSK TJEJ. JAG SA: "LÄGG AV – INTE NU IGEN"

gubben. En riktig rättshaverist. Parvaneh har samma känsla för rättvisa och säger ifrån när Ove går för långt, hon möter honom på riktigt. Jag hoppas att filmen ska få fler "Ovar" att möta fler "Parvaneh".

SEDAN BAHAR PARS gick ut scenskolan för åtta år sedan har hon arbetat ihop en diger meritlista. Mötet med regissören Farnaz Arbabi under scenskoletiden har lett till flera hyllade samarbeten på teaterscenen.

I Farnaz Arbabis regi har Bahar Pars bland annat spelat huvudrollen i bearbet-

ningar av Tjechovs *Måsen* på Backa teater 2008 samt i Henrik Ibsens *Hedda Gabler* på Uppsala stadsteater 2013. Hon har också medverkat i dramatiseringen av Jonas Hassen Khemiris text *Jag ringer mina bröder* på Kulturhuset Stadsteatern 2013.

Till hösten väntar rollen som Bertha i August Strindbergs *Marodörer* på Dramaten.

– Det ska bli kul att spela en klassiker på en institution. Samtidigt kommer minnena från scenskolan och mötena med etablissemangen tillbaka. Jag har sett många pjäser på Dramaten men samtidigt alltid tänkt: Här kommer man ju aldrig in.

Hon ler. Klassaspekten går som en röd tråd genom många av Bahar Pars resonemang. I den hyllade sceniska monologen *På alla fyra*, som spelades på Kulturhuset Stadsteaterns fria scen i höstas, fick hon utlopp för delar av sin politiska frustration. Det är ett scenkonstverk om rasism, klass och individualism som rör sig från Stockholms innerstad och

vidare till förorten. Monologen, skriven av dramatiker Dimen Abdulla, synar en stad och ett politiskt system där klyftorna blivit allt större. Den har antagits till den prestigefyllda Scenkonstbiennalen i Malmö.

Förhoppningen är också att *På alla fyra* ska spelas i Stockholm igen under hösten.

– Den ringar in erfarenheten av att vara rasifierad och kvinna, vilket ibland kan kännas som en dubbelbestraffning i det här samhället. För mig anspelar titeln på att det bara är du själv som ger dig ditt eget värde. Ingen kommer att göra det åt dig.

BAHAR PARS YRKE: Skådespelare. **BOR:** Stockholm. **ÅLDER:** 35 år. **FAMILJ:** Man, dotter, mamma, pappa, syskon och en jävla massa polare. **BAKGRUND:** Utbildad vid Teaterhögskolan, 2003–2007. Har bland annat medverkat i pjäserna *Jag ringer mina bröder*, Tjechovs *Måsen* på Backa teater 2008 samt i Henrik Ibsens *Hedda Gabler* på Uppsala stadsteater 2013. Alla i regi av Farnaz Arbabi. **AKTUELL MED:** Spelar monologen *På alla fyra*, som blivit utvald till Scenkonstbiennalen som anordnas i Malmö, 26–31 maj. Gör rollen som Parvaneh i filmatiseringen av *En man som heter Ove* (biopremiär på juldagen 2015). I höst gör Bahar Pars också Dramatendebut som Bertha i *Marodörer*. Den bygger på två av August Strindbergs pjäser, omarbetade till vår tid av Hannes Meidal och Jens Ohlin.

.....

Trots att de allra flesta stockholmare vuxit upp i, eller sökt sig till, en storstad är skogen en viktig plats – inte bara något att skryta om i sociala medier. För mellan den hemmagjorda löktravspeton och självtappade björksaven fyller skogen en viktig funktion. Den lindrar stress. Och bidrar med lite mystik och skönhet. TEXT MARIA LINDÉN FOTO MARC FEMENIA

STOCKHOLM GÅR ÅT SKOGEN

.....

Det är en solig och sen vårsöndag och många människor har sökt sig ut till skogen i Sickla strax söder om Stockholm.

Två leriga cyklister på BMX-cyklar svischar förbi på stigen oroväckande nära ett barn som tvärstannat för att titta på en snigel. En skäggig man i yngre medelåldern plockar späda blad under några träd. Det promeneras med gästavar, körs med terränggående barnvagnar, rastas hundar och allt dokumenteras med mobiler.

Snart kommer Instagram att vara fullt av bilder på hemmagjord löktravspesto och selfies mot vitsippebakgrund under #nofilter.

En bit in i skogen är petflaskor och dunskar fastspända på björkar lite här och var. Här i skogen, bara någon kilometer från Stockholms innerstad, tappar folk sav från björkarna, gudarnas nektar för de hälso-medvetna.

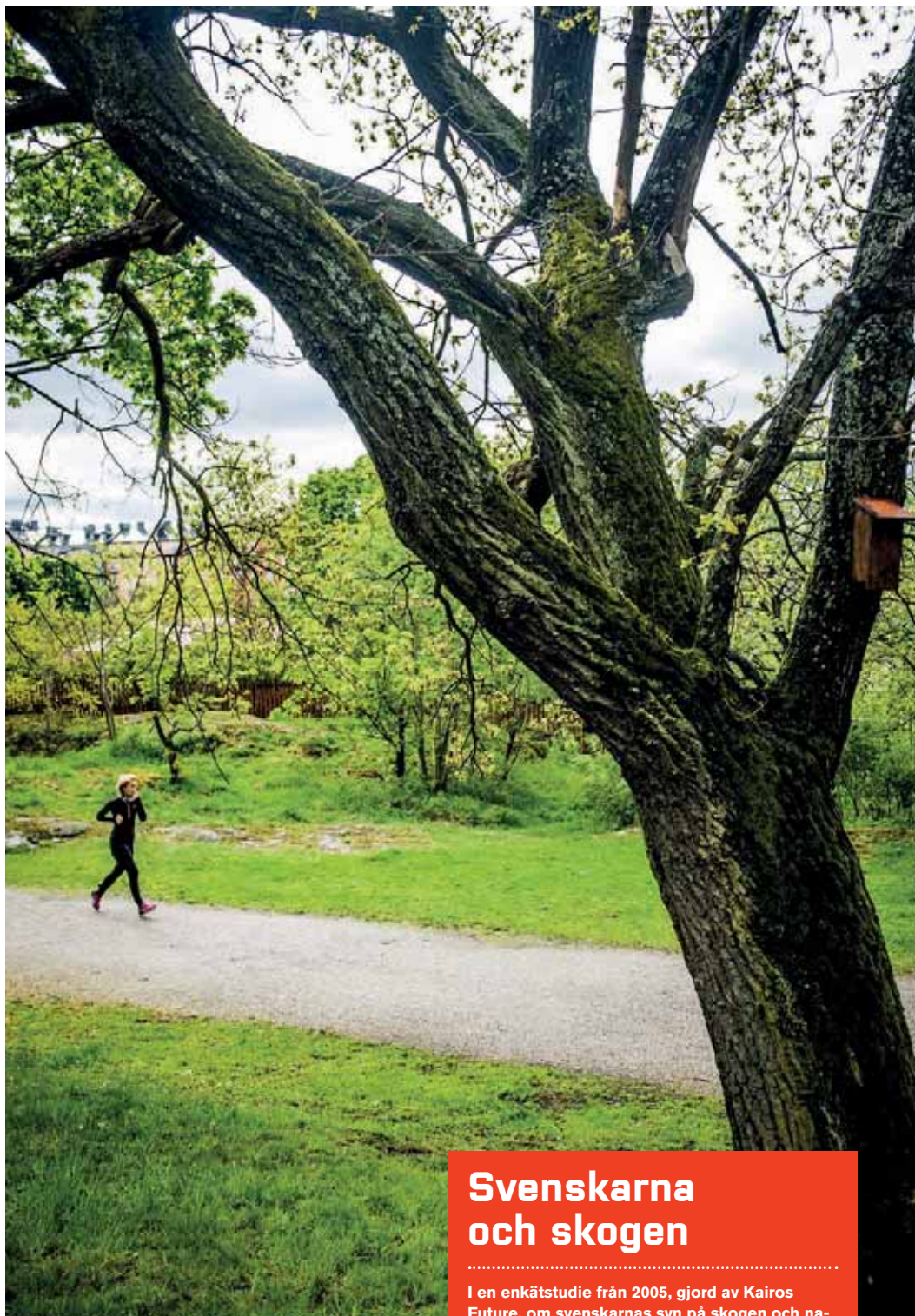
Stockholmarna älskar att vara i skogen och skryter gärna om det i sociala medier. Äldre generationers bärplockning för hushållsekonomin skull är troligen på utdöende, men äventyrare, nyanlända och hälso-medvetna tar med sig nya vanor in i skogen.

Många tycker att det känns allmänt "skönt" att vara i skogen. Att skog och grönområden är bra för hälsan är fastställt. Vetenskapliga studier visar att människor som har nära till ett grönområde lider av stress mindre ofta. I skogen får vi lägre blodtryck och lägre puls och koncentrationsförmågan skärps.

Trots att Sverige snart är helt urbaniserat, 85 procent (drygt 8 miljoner invånare) bor på 1,3 procent av Sveriges yta, betyder naturen väldigt mycket för befolkningen. Enligt Naturskyddsföreningen är en av de vanligaste fritidsaktiviteterna i Sverige att vandra i skog och mark, och Statistiska Centralbyrån har räknat ut att var tredje svensk strövar i skogen minst tjugo gånger per år.

Stockholmarna är extra måna om sin skog. I en undersökning som Världsnaturfonden WWF gjorde för två år sedan uppgav 75 procent av stockholmarna att de varit ute i skogen för max en vecka sedan.

– Jag tror inte att man ska underskatta de gröna områdenas betydelse för oss stockholmare. Vi använder skogen för rekreation, man går ut med hunden, springer och rider i skogen. Man går även ut för att få lugn och ro, samla kraft. Jag ser föräldrar

Svenskarna och skogen

I en enkätstudie från 2005, gjord av Kairos Future, om svenskarnas syn på skogen och naturen svarade 80 procent att det är nödvändigt för livskvaliteten att komma ut i skog och mark.

Mindre än 3 procent av Sveriges yta är bebyggd. I Stockholms län är 14 procent av ytan bebyggd.

Hälften av Stockholms län täcks av skog. I Mälardalen utgör skog drygt en fjärdedel av ytan.

I Stockholms kommun finns sju naturreservat och ett kulturresevat. Judarskogen, Kyrksjölöten, Hansta, Flaten, Grimsta, Nackareservatet, Sätterskogen och Igelbäckens kulturresevat.

122 000 bostäder saknas i Stockholm (Stockholms Handelskammare 2014).

som är ute med sina barn och har tagit med sig en termos och fikor ute. Det händer nånting speciellt med barn i skogen, i synnerhet med de yngsta, det räcker med en myra så blir de glada, säger Tom Arnbom, naturvårdsexpert på Världsnaturfonden WWF.

DEN TÅTORTSNÄRA SKOGEN är den typ av skog som besöks mest i Sverige, enligt Olof Olsson, vikarierande lektor vid institutionen

för geografi och ekonomisk historia vid Umeå universitet.

Olof Olssons forskningsområde är skogen som rekreativ resurs för stadsbor.

Det finns forskning som visar att svenskar under de senaste decennierna besökt skogen i allt mindre utsträckning, men Olof Olsson tror att skogen definitivt inte spelat ut sin roll.

– Traditionellt har kvinnor, högutbildade och äldre varit ute mycket mer i skogen än andra grupper i samhället. Det är möjligt

DET VERKAR KOMMA UPP NYA ANVÄNDINGSOMRÅDEN FÖR SKOGEN SOM MAN INTE TÄNKT PÅ TIDIGARE. Olof Olsson

att dessa grupper minskat sina skogsbesök men samtidigt får vi nya grupper i skogen, till exempel människor som håller på med extremsporter, nyanlända svenskar och så har vi en hälsotrend. Det verkar komma upp nya användningsområden för skogen som man inte tänkt på tidigare.

Olof Olsson har i sin forskning även tittat på skogsbesöken i socioekonomiskt utsatta områden och funnit att skogsbesöken där är färre än hos befolkningen i övrigt.

– Där kan man se att tillgängligheten till skogen är sämre jämfört med andra tätorter. För att nå attraktiv skog i ett utsatt område måste man gå eller köra lite längre och det kan få konsekvensen att människor väljer att inte besöka skogen. Vad gäller folkhälsan så tror jag generellt att det är viktigt att kommunerna upprätthåller en god tillgänglighet till de här gröna oaserna.

Avståndet till skogen är avgörande för våra skogsbesök.

Andra viktiga faktorer är allemansrätten och hur attraktiv skogen är. En skog som är attraktiv för rekreation ska bestå av ett stort sammanhängande område, man ska inte behöva korsa en stor väg för att nå den, skogen ska gärna vara variationsrik med ganska stor andel lövskog, träden ska vara gamla och höga. Skogen ska vara så naturlig som möjligt, helst lite vild.

– För mig kan skogen gärna få vara lite vild. Parker kan vara uppstyrda, planerade och belysta, men skogen ska inte bli så där jättevälskött, säger Olof Olsson. ▶

Kan ni vara träningsfamilj?

En träningsfamilj är ett familjehem som ingår i ett behandlingsteam och som under en begränsad tid tar emot en ungdom i sitt hem. Ni får erforderlig utbildning, handledning, stöd dygnet runt samt ersättning motsvarande en heltidstjänst.

För mer information ring
0200-11 53 60
eller läs mer på
attvarafamiljehem.nu

Humana

SUGEN PÅ MER KONST?

BESÖK OSS PÅ WEBBEN OCH BLI INSPIRERAD

> D
KULTURDIREKT.SE

På vilket sätt är skogen en resurs för storstadsmänniskan?

– I våra studier ser vi att skogen är väldigt uppskattad och används till många olika saker. Det behöver inte handla om att man gör nåt särskilt i naturen, det kan vara att komma bort från den urbana miljön. Sen har vi givetvis alla de traditionella aktiviteterna – plocka bär och svamp, fiska, vara ute och jogga, åka skidor på vintern – som fortfarande har betydelse.

I STOCKHOLM MED sin alarmerande akuta bostadsbrist och sina naturälskande invånare hamnar skogen mitt i debatten.

Det måste byggas bostäder, men hur mycket skog och vilken skog ska offras?

Protesterna mot kommande byggprojekt i Hammarbyskogen och Björkhagen har blivit något av en följetong i lokal press och på sociala medier.

Helen Ohlsson bor mellan Björkhagen och Kärrtorp och är med i Facebookgruppen "Ja, till förtätning i Hammarbyhöjden och Björkhagen". Helen Ohlsson har inget emot skog, tvärtom. Hon har skogen bokstavligen runt knuten och tycker att fler borde få tillgång till den.

– Det finns ett otroligt stort byggbehov i Stockholm. Jag är för att man förtätar närförorter och bygger bostäder. Jag tycker att det är odemokratiskt att människor från andra platser i Sverige inte ska kunna börja en utbildning för att de inte hittar nästan

att bo. Områdena som det handlar om att förtäta ligger inom stadsplanen och Hammarbyskogen ligger trehundra meter bort från en mil skog med massor av djur, där man kan paddla kanot och där det finns bäver. Bygger man fler bostäder här så kommer fler människor att få tillgång till den här skogen. Barn kommer att flytta hit som får uppleva riktig skog och framtiden behöver såna barn.

Helen Ohlsson har varit mycket i skogen ända sedan barnsben.

– Jag tycker om skogen. Den är oplanelad, den bara är. Jag ser skogen från mitt fönster och jag tycker om att lyssna på den och lukta på den. Jag är ute och springer i den och jag är med min dotter i skogen.

Henrik Björn, som skapat tv-serien *Jordskott*, har skogen runt knuten från sitt hem precis som Helen Ohlsson, med skillnaden att Henrik Björn bor norr om Stockholm.

Även Henrik Björns känsla för skogen formades i barndomen under långa skogspromenader på Värmdö med mormor, en kvinna med livlig fantasi och många historier om skogen och varelsena som bor där. En rik källa att ösa ur när han skrev *Jordskott*.

– Mormors berättelser handlade om att naturen var besjälad, att det fanns en närvaro där. Hon kunde bygga upp små scenarier där hon valde en viss väg för att inte störa,

eller att man skulle vada försiktigt i den spegelblanka sjön för att inte väcka "dem" som bodde där, eller att vi skulle knacka tre gånger på en sten för att "de" skulle veta att vi kommer.

Vad har du för relation till skogen i dag som vuxen?

– Jag är ingen äventyrare som går ut och hajkar, men det finns inget mer avslappnande än att kunna ta en timmes promenad i skogen. Det är ett sätt att nollställa sig själv, blåsa ur skallen. Skogen och naturen har en jätteviktig funktion för mig.

Jordskott som är en polisserie med övernaturliga inslag utspelas i den svenska skogen. Skogen har en av rollerna.

– Skogen är en viktig karaktär. Den står för det sorgliga, skrämmande, hoppfulla och vackra.

Ett tag såg det ut som om *Jordskott* skrämte bort en hel generation tv-tittare från skogen för evigt, ungefär som när filmen *Hajen* förstörde badlusten för tusentals människor på sjuttiotalet.

– Precis när serien började gå var det många tittarkommentarer om att folk var så skrämde att de aldrig mer tänkte sätta sin fot i skogen, att de skulle stanna inomhus resten av livet. Men sen vände det och tittarna begav sig i stället ut i skogen i *Jordskotts* spår.

En ny grupp människor har med andra ord letat sig ut i skogen: *Jordskott*-fansen. Inspirerade av tv-serien går de ut i skogen och tar bilder på trädformationer, rotvältor

SKOGEN STÅR FÖR DET SORGLIGA, SKRÄMMANDE, HOPPFULLA OCH VACKRA.

Henrik Björn

och mossa och på sig själva med händerna nerstuckna i jorden. Bilderna läggs sedan ut på Instagram och folk förstår kopplingen.

– Seriens budskap är ju inte att skogen är en motståndare eller hotfull. Naturen har en extremt viktig funktion. Utan den kommer vi människor inte att klara oss över huvud taget. Skogen behöver få vara så, ibland skrämmande, mystisk och uråldrig, men också vacker livgivande. ☺

FAMILJESPECIAL BJÖRNTUREN FESTIVAL DEN 13 JUNI

Prova på friluftaktiviteter, lär dig mer om produkter,
kika på säsongens tältmodeller, provsmaka friluftsmat,
låt barnen leka i hinderbanan och ha en skön dag i naturen.
Mer info: www.naturkompaniet.se/bjornturen-festival

**VI UTRUSTAR
FAMILJEN FÖR
ÄVENTYR**

NATURKOMPANIET

SICKLA KÖPKVARTER | SVEAVÄGEN 62 | ODENGATAN 50
TÄBY CENTRUM | HANTVERKARGATAN 38-40 | KUNGSGATAN 4 | KUNGSGATAN 26
WWW.NATURKOMPANIET.SE

Foto: Henry Moshizi
Stylist: Ulrika Eriksson

LUUK LYFTER SIG

I Martin Luuks roman *Gud har för mycket tid* är det två kvinnor och deras liv och vänskap som står i centrum. Bland annat. Hans estniska arv hörs emellanåt i uttalet av vissa bokstäver. Martin Luuk har tagit reda på en hel del om ensamhet och har lärt sig att förhålla sig till det grå i Stockholm. Ett sätt är att aldrig läsa ut en bok. TEXT ULF STOLT FOTO JOEL NILSSON

Det kan ha varit en liten enspaltig notis i Aftonbladet från 31 januari 2007 som fungerat som en sorts omedveten inspiration till första kapitlet i Martin Luuks debutroman *Gud har för mycket tid*.

Notisen berättar om hur polisen öppnar dörren till en liten lägenhet på Kungsholmen där de befarar att en död kvinna kan finnas – granarna har en tid klagat över en pikant stank i trappuppgången – men när låssmeden borrar ur låskolven och dörren skjuts upp står elva

svanar i hallen med sträckta halsar och tittar förvånat på poliserna.

Martin Luuk sitter sedan ganska lång tid tillbaka och skriver i ett rum i en gul trävilla, en före detta borgmästarbostad precis vid Västerbrons fäste på Kungsholmen, som han hyrt i andra hand av nyligen bortgångne fotografen Lars Thunbjörk.

Under promenaderna genom årstiderna i Rålambshovsparken till och från sin arbetsplats, efter att ha lämnat sina två barn på dagis, ►

har han kommit att notera just svanar och deras beteende.

– Jag är lite rädd när jag går förbi dem och de väser och man liksom hamnar på fel sida av det där väsandet. Jag har upplevt dem som väldigt morska. Jag har inte haft några konfrontationer med dem i viken närmast huset där jag sitter och skriver, men däremot borta vid Lilla Essingen där de också finns. Svanarna där har känts som ett maffiagång, såna man tar en omväg för att slippa... Samtidigt är ju svanar också så förtjusande, så vackra. Det är nåt ballt med den dualiteten.

Vi sitter och samtalar en våning upp på Rönnells antikvariat på Birger Jarlsgatan vid ett ellipsformat brunt träbord i det som kallas övre salongen – bakom Martin Luuk står den berömda Rönnellsfåtöljen, på väggen ovanför den hänger ett svartvitt fotografi av Thurston Moore.

Några dagar tidigare var det en smärre tillställning för Martin Luuks roman *Gud har för mycket tid* här. Han berättar att han haft signeringar och uppläsningar här i samband med flera av sina böcker.

– Jag köper inte speciellt mycket gamla böcker längre, jag har inte plats. På senare

KNAUSGÅRD HADE SÄKERT KUNNAT ÄGNA METERVIS MED SIDOR ÅT DERAS LIV, MEN JAG VAR INTRESSERAD AV VISSA NYCKELHÄNDELSE.

år har jag mest sålt böcker hit. Jag köper mycket nya böcker och sen har jag ingen plats för dem. Jag är inte särskilt intresserad av speciella utgåvor och sånt. Det mesta jag är intresserad av går att få tag i på nätet eller biblioteket.

JUST DEN HÄR förmiddagen befinner sig Martin Luuk mellan två sinnesstämningar, två specifika klädval – efter intervju och foto-grafering ska han nämligen direkt i väg på en begravning. Slipsen är därför nedpackad i en väska så länge men går enkelt att aktivera, kavajen likaså.

Jag för fram en tanke om hans förra bok *Esternas stora bok om Kilot* som kom för två år sedan, men det blir till en så pass luddig och vag formulering att Martin Luuk bara

kan försöka besvara den med orden "jag tror inte att jag tänker så pass långt". Han beskriver därefter sig själv som en "ganska kuvad människa som har lätt att känna mig fången och liten, men ibland känner jag att jag har kraften att slå mig fri från det och det är jävligt skönt. Att skriva är ett sätt".

– Jag känner mig friare i huvudet än i riktiga livet. I livet har jag inte så stort behov av att känna mig fri längre. Jag har små barn och känner att jag ingår i en småbarnsfabrik. Det passar mig bra. Det håller depressionen borta, med så mycket i omlopp är det bara att hänga med. Sen har jag pausen mitt på dan då jag kan gå och skriva. Då försöker jag utnyttja det, säga mig själv att jag kan göra vad jag vill. Men det är alltid lättare att säga det än att göra det, man är en slav under konventioner och sina egna rädslor och andras tankar.

Romanen *Gud har för mycket tid* har tagit fem år att skriva – inte räknat i heltidsgruvdrift vid tangentbordet, utan från när han hade scener och karaktärer, situationer, som han sedan dess jobbat på och mejslat berättelsen om Gabriella och Johanna, doktor Wasserman, Sebastian, arkivarien och några till, ur.

– Meningen från början var att överlasta den jättemycket med scener och humor, jag kände mig inte mogen att bara skriva en bok om två väninnor utan ville att den skulle vara smått

hysterisk, hoppa i tid och rum. Jag kände också att allt det här andra kunde vara en fond till deras historia.

– Sen förra sommaren och halvåret därefter har jag skrivit heltid på den. Det fanns ännu fler sidospår som jag plockat bort. När jag kände lugnet i skildringen av dem så kände jag att jag kunde... när jag började skriva trodde jag att det skulle vara mera av ett Jackson Pollock-verk – sprutmålat, men att Johannas och Gabriellas sak skulle hålla ihop det. Men det blev lugnare. Och jag tror att det passar romanen att den blev lugnare.

I jämförelse med den litteratur Martin Luuk tidigare publicerat – somligt bara några sidor långt – är den här boken att räkna som ett mastodontverk, trots att den bara är 190 sidor.

– Texterna jag gav ut på Loyal och Moderna var kanske fyra, fem sidor i en Wordfil, sen blev de kanske tio, tolv sidor när de formgavs. Det var ett bra format för mig, jag kan hålla koll på det, känna att jag fattade det och att jag hade allt det i mig samtidigt – jag kan se början och slutet och förstå hur den är uppbyggd. En sån här roman är bara att ge upp, jag kan aldrig ha den i huvudet.

Hur gjorde du för att hålla styrning på berättelsen?

– La ut delar av det, vissa scener och kapitel, på ett bord. Men genom nån sorts trial and error kände jag efter att tag att nu sitter kompositionen. Den hoppar ju mycket i tid och jag vill inte vara onödigt krävande utan göra det hyfsat lätt för läsaren. Det ska inte vara nån jävla rebus att ta sig an. Men det passar mig inte att berätta linjärt, jag blir rastlös av det, så jag vill att det hoppar lite. Men jag vill inte göra det onödigt svårt.

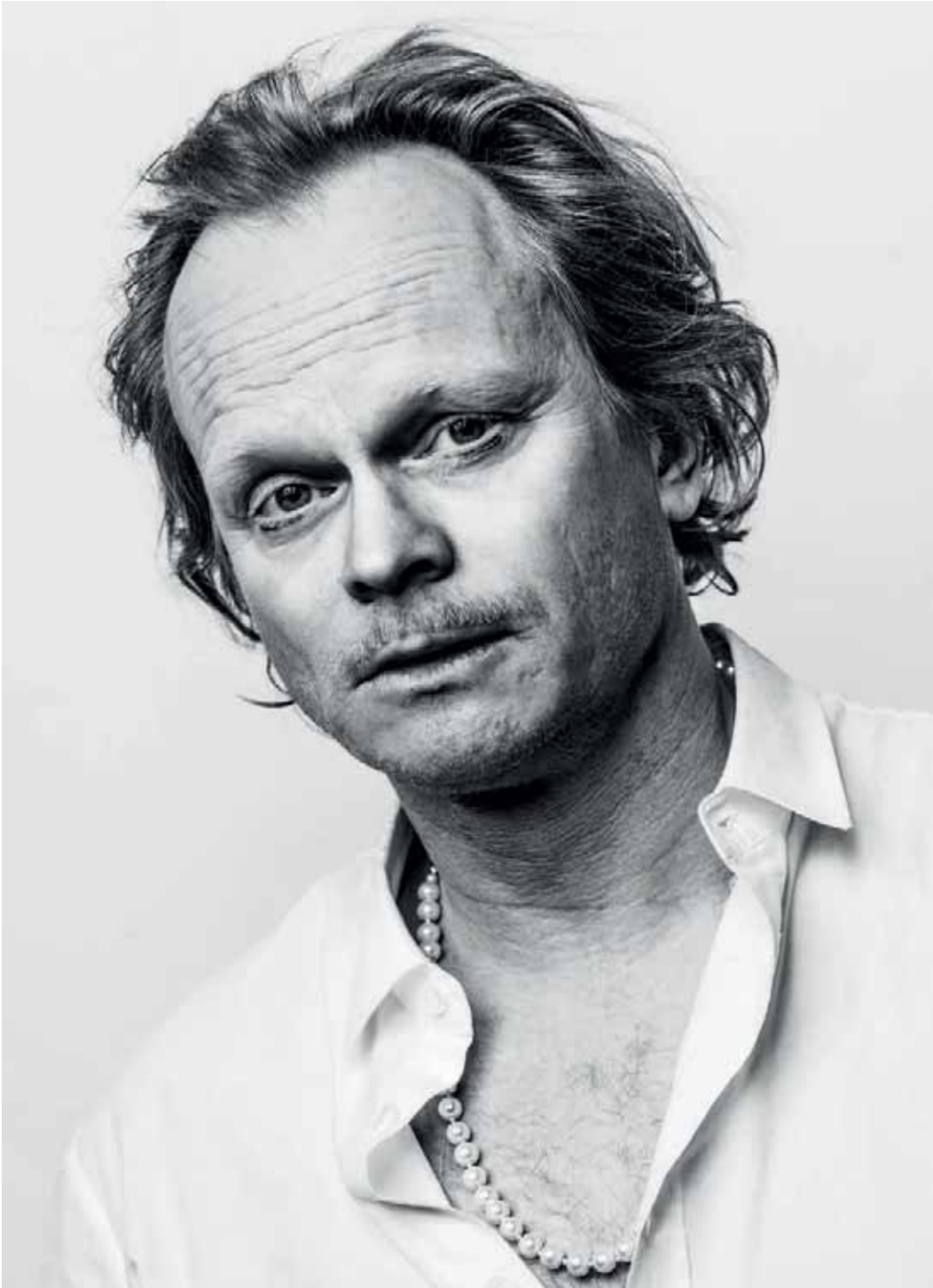
– Jag kände en stor frihet, kände att jag kunde berätta enbart det jag är intresserad av. Det finns ju massor av faser i ett vänskapsliv, Knausgård hade säkert kunnat ägna metervis med sidor åt deras liv, men jag var intresserad av vissa nyckelhändelser och -tidpunkter.

Att romanens huvudkaraktärer är två kvinnor kom sig av att Martin Luuk helt enkelt var helt ointresserad av att skriva "ännu en killberättelse".

– I världen, som jag känner till den, är det en extra läsning att vara född som tjej, ett motstånd. Och att i boken använda det motståndet till att slå sig fri. Männan i den här boken är ju mer kulisser, inte så djupt skrivna, de står ofta för en sak eller driver en tes långt, men de är inte så fördjupade. Men det är vad Gabriella och Johanna måste navigera emellan för att sluta sin pakt.

EN RAD SOM efter att jag läst boken fastnat kvar på mig är en mening på sidan 184 som lyder: "Om man ska leva och bo i Stockholm måste man hitta ett sätt att förhålla sig till det grå."

Martin Luuk berättar att hans relation till det grå inleddes i samband med att familjen Luuk flyttade tillbaka till Stockholm efter tre år i San José i Kalifornien. De flyttade till Kalifornien från ett radhus i Skärholmen, bodde i ett hus i San José och flyttade tillbaka 1980 till en villa i Täby. Att komma från Sverige till Kalifornien hade Martin Luuk upplevt som att komma till paradiset.

I showen *Får man göra slut med sitt syskon?* som han skrev och framförde förra året tillsammans med sin äldre bror Kristian Luuk, benämnde han det som att livet blev i fyrfärg när han kom dit.

– När vi kom hem, då är minnet att allting var grått, vi kom till Täby då, det var så jävla grått där. Mitt minne av Sverige och sjuttio-talet är väldigt grått, som när man ser bistra män med hatt i dokumentärer om Palme. Det finns en textrad i en popsång som går: "I wish I never saw the sunshine, 'cause then

I wouldn't mind the rain". Det slog an lite i mig då – är det bästa redan bakom mig?

En sak Martin Luuk i unga år utforskade tämligen ingående är begreppet ensamhet. Han närde en dröm och en tanke om att vara oberoende av andra, i tron att det skulle ge honom styrka att inte behöva kompromissa, att inte behöva bli sårad. Bland annat skrev han in sig vid universitetet i Lund och läste estniska – finsk-ugriska språk med inriktning estniska. Tanken var att han skulle leva helt isolerad där. Studi-

erna var mest en förevändning för att vara där om någon frågade, och han behövde CSN för att ha något att leva av.

– Jag lyssnade på klassisk musik och gick mycket till biblioteket. Läste mycket. Jag hade gjort mig av med all pop och alla soulsinglar. Jag hade ingen tanke på en akademisk karriär, det handlade om att isolera mig och visa att jag kunde leva ensam. Man sitter på höga hästar i den åldern, jag kände mig som jordens mittpunkt, att det var som när Jesus åkte ut i öknen i fyrtio dagar – jag ska lära mig att vara ensam, skära bort alla sociala behov. Jag tyckte att det var en fin tanke, nu känns det som en fientlig tanke.

Vad fann du i ensamheten?

– Jag kände att jag kunde klara av en viss mängd ensamhet, men att jag egentligen tyckte om folk, tyckte om att vara med människor. Det jag tyckte var honnörsord då, som kompromisslöshet och att inte bli sårad – jag kan tycka att det finns en fjantighet i det där, en rädsla. Jag tror att de båda orden bygger lite på rädsla, faktiskt.

– Jag har inte provat det i fråga om konstnärliga sammanhang, men kompromiss i alla andra lägen är ju en bra sak, en social sak – ser man livet som en dans med andra människor vill man ju följa dem, se dem i ögonen, se vart de är på väg. Jag tycker inte att det är en negativ sak längre. När jag var yngre tyckte jag att det var ett tecken på svaghet att följa andra. Jag tyckte att folk gjorde det för att de var rädda för att bli ensamma. Och jag inser nu att jag sökte ensamhet för att jag var rädd. Alla är rädda. Och vi behöver varandra.

NÄR MAN SAMTALAR med Martin Luuk förtydligas emellanåt hans estniska rötter. Han uttalar bokstaven Ö med lite svagt suddade prickar, bokstaven R med markerade och tydligt ifyllda konturer och vissa vokaler – U och O bland annat – uttalas med en subtil och angenämt utökad rumsklang.

Martin Luuk beskriver sig själv som "kluven" inför sitt estniska arv.

– Många gånger tycker jag att det är fantastiskt att jag har tillgång till den här lilla minoriteten, som kanske igen är hotade nu av Putin. Jag kan språket, det är mitt arv. På ett annat sätt så håller jag fortfarande avstånd från det, för att jag tror att jag fick för mycket av det när jag växte upp.

Han beskriver den estniska sidan av livet, den delen av sitt kulturarv, som auktoritär ►

– "kanske på ett sätt som en minoritet måste vara för att upprätthållas och hävda sig". Med upplevelsen att det ställdes större krav på dem, på att de skulle lyckas i livet, eftersom de inte var infödda svenskar.

– Men jag vet inte om de här hårda kraven jag ställde på mig själv kommer därifrån. Mina krav kom mer från Bergman och Nietzsche, som var mer strikta i sin grundhållning. De kunde ju vara det då de inte var så goda medmänniskor. Och jag var då inte heller så intresserad av att vara en god medmänniska. Jag var mer intresserad av att lösa nåt universellt pussel.

En del av att söka lösningen till det pusslet var att vända sig mot konst och kultur.

– Jag var intresserad av alla konstformer. Gick mycket på opera, även balett och klassiska konserter. Teater hade jag svårt för,

knäckte aldrig den koden – här står en vuxen man och påstår att han är ett barn... Jag förstod inte det. Jag var väldigt rigid, obändlig.

HAN BERÄTTAR ATT han kände sig främmande i olika gäng. Och därför kände en större pålitlig tillhörighet i ting och skapelser, i att försöka hitta en relation till dem som inte svek.

– Jag befann mig i en massa kretsar när jag växte upp. Dels kom jag från en exil-estnisk värld – mina föräldrar var ester, flydde båda hit. Jag gick i estniska skolor och kände alltid att det var lite för auktoritärt för mig i den estniska världen. Så hade vi en liten utbrytargrupp där med några ester, det fanns en viss gemenskap där. Så tangerade jag en modsvärld, tangerade en punkvärld. Jag kände mig dragen till båda dessa världar. Men kände också att jag inte

riktigt tillhörde de världarna. Jag vet inte varför, jag vet inte om jag nånsin gjort det och blivit nekad inträde, eller om jag aldrig riktigt gjort det. Jag minns inte. Men jag tror att jag längtat efter att tillhöra nåt hela livet. Och när jag märkt att jag inte gjort det har jag känt att då får det vara. Att tillhöra lite grann har varit svårt för mig.

Det var först när han fick barn och familj som han kände att "här har jag mitt gäng på riktigt, det här jag drömt om".

– Det var en härlig känsla. Det tog mig, både konkret och djupt inne i själen, bort från tanken på ensamheten.

VI TALAR OM humor. Vad som utgjort grund och rötter för den humor han utvecklat. Och det visar sig att hans estniska rötter spelat en avgörande roll.

– Min estniska krets formade min humor. Den lilla utbrytargruppen som jag hade, vi var kanske fyra, fem stycken, vi hade en väldigt egen humor. Den gick ut på att driva med allt och med alla som inte var vi. Humorn vi hade var också mycket referenser till popmusik som vi tänkte att ingen annan kunde förstå.

Han berättar bland annat om Leo, en av personerna i gänget, som varit en stor förebild. Om hur han exempelvis, när han

MÅNGA GÅNGER TYCKER JAG ATT DET ÄR FANTASTISKT ATT JAG HAR TILLGÅNG TILL DEN HÄR LILLA MINORITETEN, SOM KANSKE IGEN ÄR HOTADE NU AV PUTIN.

fått reda på att det skulle vara en estnisk fest i Göteborg, kunde åka ner dit och bara stryka runt huset där festen hölls tills några personer såg honom, sedan ta flyget hem till Stockholm igen – "bara för att förvirra".

– Jag tycker att han ofta gjorde helt fantastiska saker. Han kunde ta pendeltåget när han var uttråkad och åka till Jordbro. Och ringa och säga – det här var innan det fanns mobiltelefoner – "Jag är i Jordbro". "Jag tror inte på dig." Då gav han luren till nån intill som bekräftade att han var i Jordbro. Sen åkte han hem.

En av personerna som ingick i den innersta kretsen var kulturjournalisten Andres Lokko. När Martin Luuk sedan såg Killinggängets första produktion *I manegen med Glenn Killing*, som sändes på SVT 1 hösten 1992, var det som i media hyllades som nyskapande humor ingenting nytt.

– Jag kände att det här är ju precis det vi höll på med för tio år sen. Jag tyckte att det var ganska gammalt då, lite mossigt, men det var ju ganska nytt för svensk mainstream då. Sen gick jag själv med i Killinggänget några år senare. "Gick med", det låter som om jag gick med i en sekt, men lite så var det.

– Jag tycker fortfarande att mycket av våra tidiga saker var den exilestniska humorn som Andres, jag, Leo och några till hade uppfunnit där i början av åttiotalet – givetvis parad med Robert Gustafssons genialitet och de andras medverkan också. Det var ju för tidigt för oss att fatta att vi höll ▶

Folktandvården finns till för alla människor i alla åldrar

Hos oss får du inte bara den bästa allmän- och specialisttandvården, eller den bästa medicinska tandvården när du har behov. Du får också förebyggande tandvård. I mer än 75 år har vi hjälpt svenska folket att få en bättre munhälsa.

Folktandvården

Välkommen att läsa mer och boka tid!

www.folktandvardenstockholm.se

SOMMAR-VISNINGAR

VARJE DAG 15 JUNI – 9 AUGUSTI

Stängt 19–20 juni

PRATA POLIS

Barnvisning om polisen kl 13

PÅ PATRULL

Dramatiserad familjevisning kl 14

Polismuseet
www.polismuseet.se

på med ironi när vi var tretton, fjorton år och egentligen bara ville häna estniska auktoriteter. Men stommen var därifrån.

MARTIN LUUKS FÖRSTA egna lägenhet låg på Gotlandsgatan, han hyrde den i fjärde hand av en väninna. Och det finns en vacker och lite vemodig historia som knyter an till den lägenheten, delar av den tog han med i en scen i boken.

– Då var det fast telefon och man var tvungen att svara "Kutluay", det fanns tydligen nån som ägde lägenheten som hette Kutluay.

I verkligheten låg det till så här. Andra-handshyresgästen var en kvinna som uppenbarligen fortfarande var kär i, och alltså väntade på, lägenhetsinnehavaren, en man med efternamnet Kutluay. De hade haft en relation men nu hade han åkt tillbaka till sitt hemland. Kvinnan hade hyrt ut hans lägenhet i tredje hand till Martin Luuks väninna.

JAAN HENRIK MARTIN LUUK

FÖDD: Tisdagen 6 augusti 1968 i Hägersten.

GÖR: Författare, manusförfattare – bland annat medförfattare till Henrik Schyfferts *The 90:s Show*. Tidigare medlem av det numera avaktiverade Killinggänget. Skrev och framförde 2014 showen *Får man göra slut med sitt syskon?* tillsammans med sin äldre bror Kristian Luuk.

AKTUELL: Romandebuterar med *Gud har för mycket tid*.

Men kvinnan tänkte och hoppades att han en dag skulle komma tillbaka.

– Hon skulle ha kvar hans lägenhet om han kom tillbaka, så att kärleksrelationen kunde fortsätta där de varit. Därför var det viktigt att vi svarade "Kutluay", för annars kunde han bli av med lägenheten. Jag undrar hur det gick... jag minns inte så mycket av henne i dag eller om han kom tillbaka.

Vi hjälps åt att bära ner den berömda Rön-

nellsfåtöljen från övre salongen till rummet längst in där fotograferingen ska ske. På ett bord ligger en samling antikvariskt intressanta konstböcker. Martin Luuk tar upp en och bläddrar fram ett uppslag.

– Den här boken betydde mycket för mig. Det är funktionalismens första brandtal. Jag tyckte om sättet de resonerade.

Hur gammal var du när du började skriva?

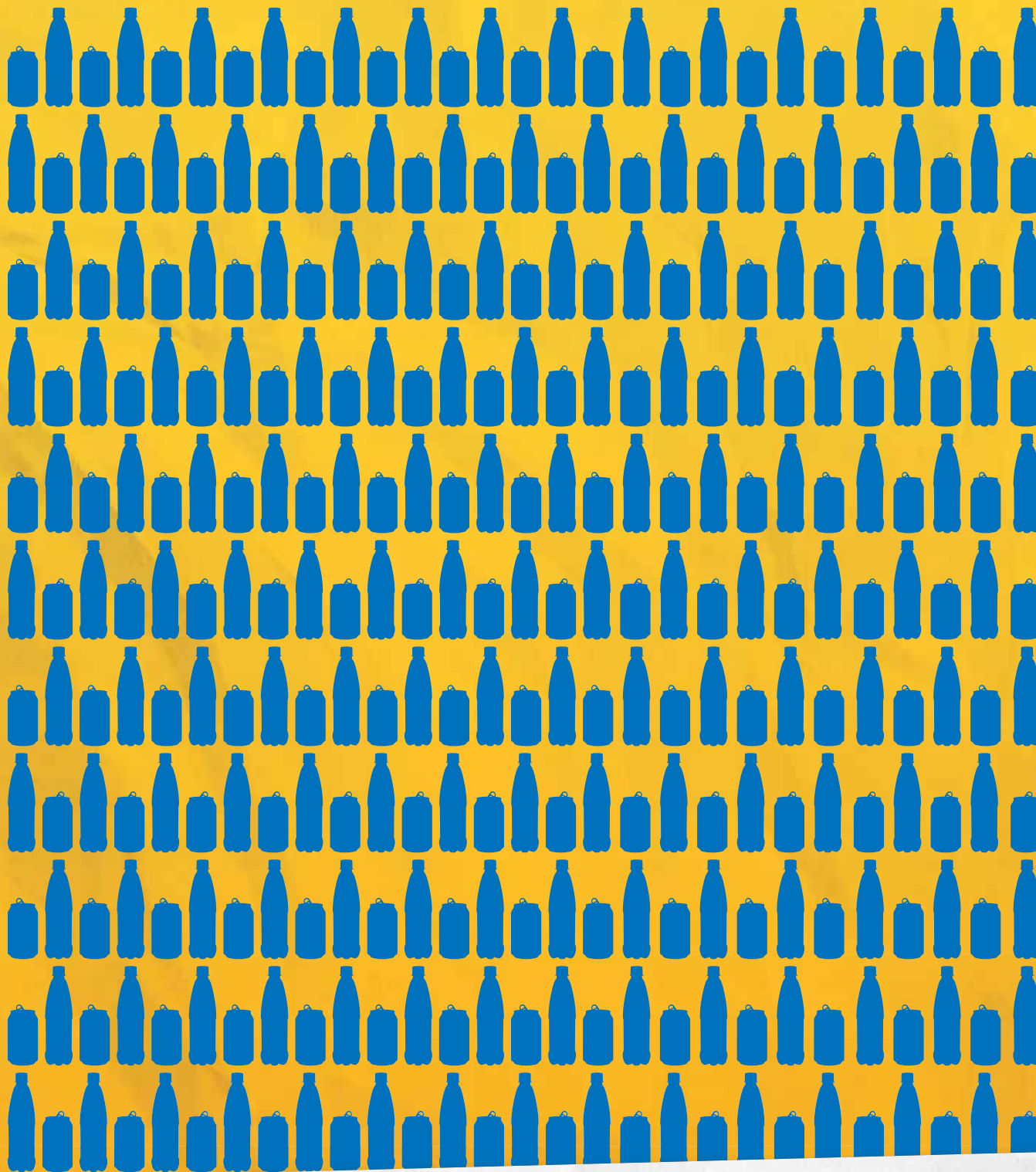
– I 17-årsåldern började jag, kanske utan att egentligen veta om det, att skriva mig till en litteratur jag själv tyckte om. Jag minns att det fanns en lite romantisk sida av det, jag kunde sitta på kaféer med block och så där, men hela grejen var krystad.

– Jag kom till en fas när jag bara skrev onomatopoetiska ljud. Om jag tittar på det i dag – det händer att jag hittar de där grejerna – kan jag känna att det är en människa som anstränger sig väldigt mycket. Men uppenbarligen ville jag nåt. Men jag visste inte vad jag ville. Efter ett tag la jag ner det och kände att det var nåt jag bara stängades med. När jag sen började skriva igen – det var nog bara ett halvår eller ett år senare, det handlade bara om att släppa det krampaktiga – gjorde jag det utan att tänka så mycket, då flöt det på och kändes bra.

Martin Luuk läser mycket. Hela tiden. Men han läser sällan färdigt böckerna utan tar till sig litteraturen och läser "lite här och där" i böckerna.

– När människor skriver har jag tyckt att problemet med en roman har varit att när författaren ska knyta ihop det har det alltid blivit sämre, för att författaren oftast är sämre än sitt verk. Först öppnas det upp – en massa möjligheter – men så ser man att en människohjärna kommer in och sluter det hela. Jag tycker nästan alltid att jag blir besviken när det ska summeras, då blir det litet igen. Så länge man läser lite grann i en bok så håller man det stort, alla möjligheter öppna.

– Det är ganska vanligt att folk avkräver dig en åsikt om saker och ting, en film du sett exempelvis, en skjorta, en färg, en bok, ett foto. Jag försöker göra allt jag kan för att inte svara på de frågorna, låtsas som om jag inte hör. För så fort man sluter en åsikt kring nåt så är det inte öppet längre, då är det den där åsikten som är det man håller sig kvar vid. Vad ger det att ha en åsikt? Det säger ju egentligen bara nåt om dig. Ingenting om saken. Att bygga ett liv kring sig själv baserat på saker man tycker... det är inte där det sitter riktigt. ☺

Har du mycket pant?

På våra pantmottagningar i Täby och Kungens Kurva kan du lämna in hela säckar med pant. Pantpengarna får du insätta på önskat bankkonto och du får naturligtvis samma ersättning som i butik. Läs mer på www.pantamera.nu. *Tack för att du pantar!*

Tältcentralen har legat på samma adress sedan 1939 och sett campare komma och gå. Från april till september är det högsäsong, då kommer fiskegängen, klassresorna och fjällvandrarerna. Men det är bara stockholmarna som sätter hustältet på en trätrall och kallar det sommarstuga. **TEXT GERD ERIKSSON FOTO SOFIA RUNARSDOTTER**

TÄLT VAR DET HÄR

En del som kommer in säger: "Vad litet det är." De förväntar sig en fullstor visningshall med alla tält. Men Tältcentralen är fördelad på tre våningar med branta trappor emellan. I källarvåningen tillverkas de stora tälten och på övervåningen de små. På mellanplanet ligger tälten som ska hyras ut och där kommer också kunderna in genom dörren.

Vilka är det som hyr tält i dag?

– Skolklasser, föreningar eller fiskegång. De hyr ofta stora tält för upp till 15 personer. Och så är det fjällvandrarerna. Det har blivit mode och prestige i att vandra i fjällen och det är en dyr sport om man ska ha det senaste i utrustningsväg. Därför är det bättre att hyra ett tält och testa innan man köper ett, säger Pierre Vesterlund.

Han tog över Tältcentralen efter sin pappa Lars Vesterlund, som i sin tur tog över butiken på femtiotalet. Då sålde de både tält och skidor, men på sjuttioalet började de tillverkningen av tält.

I dag är de det enda företaget i Sverige som syr egna tält och det sker alltså i en trång lokal på Birger Jarlsgatan 67 i Stockholm.

I källaren hänger mallar i papp till tält med namn som Ripan, Gåsen och Narvik. Det är fjälltält som finns i både 2-, 3- och 4-mansutförande. Gåsen går bäst.

Knepigast att sy är ett kupoltält som heter Utö, det har många detaljer och ventilationsfönster som inte är standard. Pierre Vesterlund gör mellan fyra och sex tält åt gången. Och han klipper tyget till dem samtidigt när de ligger i lager på lager på ett stort bord.

– Att sy ett tält tar ungefär två veckor. En vecka för innertältet och en vecka för yttertältet. Det är mest raksöm och inte speciellt svårt.

I symaskinen, som ser ut att vara av samma årsmodell som lokalen, sitter en stor rulle med svart tråd. Tråden är specialtillverkad i bomull och polyester och sväller när det blir fuktigt så att sömmarna i tältet inte släpper in väta.

FRÅN FEMTIO- TILL SJUETTIOTALET var det stativtälten som dominerade. De är med många tältpinnar och färgglada tyger. Men så kom tunneltälten, fjällvandrarerna skulle ha litet och lätt.

– Nu säljer vi kanske ett stativtält om året. Det är barn till familjer som åkte på campingsemester som kommer hit och gärna vill ha ett av nostalgiska skäl. Själv föredrar jag stativtält eftersom de har bomullstyg som andas. Fjälltälten är i nylon och polyester.

I källarplanet är det fullt av krokar i taket. Där hängs tälten upp som varit ute på uthyrning. Tälten med bomullsduk är ofta fuktiga oavsett om kunderna bedyrar något annat.

– Kunden kan säga: "Å, det har varit så vackert väder. Tältet är inte blött." Och så packar vi upp det och det är dyngsur. De tänker inte på att det fastnar mycket morgondag i en tältduk. Det tar två till tre dagar för ett tält att torka.

En del fjälltält som återlämnas är så minutiöst och noggrant ihoprullade att Pierre Vesterlund brukar undra om de haft tävling om vem i gänget som kunde rulla ihop det finast.

– Folk är över lag rädda om tälten, det är ingen skadegörelse. Ett uthyrningstält som ►

VÄNSTER På den lilla symaskinen gör Pierre Vesterlund lagningar och syr småsaker och detaljer.

ÖVAN Reklam från åttiotalet från en annan tälttillverkare. **NEDAN** I trappan upp till övervåningen står tältet Palermo i miniatyr, det tillverkas inte längre.

används flitigt håller i 5, 6 år, sen säljer vi det. Ett tält som man bara använder för privat bruk håller i minst 20 år.

På disken ligger en pärm med de tältmodeller som de saluförde 1939.

Då hette modellerna Kojan, Lyan och Cyklist- och Campingtält. Alla hade de gröngrönt tyg och var utan botten.

Tältet India var något extra, det kostade 73 kronor och hade dubbla moskitnät och skulle tåla ett slagregn, enligt reklamen.

EN KVINNA VILLE HA ETT TÄLT SOM VAR SOM EN MOSKÉTOPP. Pierre Vesterlund

TÄLTCENTRALEN FÅR IN

specialbeställningar på tält som inte är standard. En dam som fotograferade runstenar behövde ett kolsvart tält där både hon och runstenen rymdes. Och en konstnär ville ha ett helt genomskinligt tält. Botten skulle fyllas med ökensand som sedan skulle virvla runt med hjälp av fläktar.

– En annan kvinna ville ha ett tält som var som en moskétopp, hon skulle ha det till en utställning i Istanbul. Det var svårt och vi fick använda många bågar, men vi fick till det.

Pierre Vesterlunds pappa har också sytt pyramidtält som varit med på expeditioner i Antarktis. En modell i miniformat av

det tältet står i ett av skyltfönstren. Runt om i lokalen står miniatyrmodeller av tält från förr och av tält som säljs än i dag. Ett av dem heter Brazil – för att det är så stort och lyxigt. Det är ett hustält på 4 gånger 6 meter och är till för en företeelse som, såvitt Pierre Vesterlund vet, bara finns i Stockholm.

– Tältet sätts ovanpå en trätrall så att det

blir som en sommarstuga. Eftersom det har raka väggar går det bra att möblera ända ut i kanterna. Hustälten finns på Gälö, Nättarö, Finnhamn och Grinda.

DE SOM BESÖKER Tältcentralen är alltifrån stammisar till dem som gått förbi i 30 år och kommer in för första gången. En företeelse som blivit vanligare är att folk vill snacka tält länge och väl, sedan säger de att de ska hem och kolla på nätet och jämföra priser.

– Men det är svårt att jämföra priser på våra tält eftersom de inte säljs av någon annan. Det är som om folk ska ha både

hängslen, livrem och en grej till innan de slår till och köper tält i dag.

Sedan finns det tältskrävare, de som gärna kommer in i butiken och skryter om ett värstingtält de köpt någon annanstans. Och så får Pierre Vesterlund lyssna på utläggningarna om hur bra det är, vilket han tycker är sisådär.

Hur har stockholmarnas syn på att tälta ändrats?

– Att campa var en folkrörelse förr. Speciellt till midsommar – då skulle alla ha tält med sig när de stack upp till Dalarna eller ut i skärgården. Nu är det fjällvandrarerna som är den stora gruppen tältare.

Nittio procent av alla fjälltält han säljer är gröna. Pierre Vesterlund vet inte varför folk föredrar dem i grönt.

Kanske för att smälta in i naturen.

Ett fåtal resonerar precis tvärtom och vill ha ett rött tält så att de syns om något skulle hända.

Tillverkar ni enmanstält också?

– Vi gör ett som heter Vistas. Nu när det blivit populärt med fjällvandring i grupp kanske man inte vill dela tält med okända. Att tälta med varandra kräver att man är bra kompisar.

Även ett tält blir till slut för slitet för att laga. Men det finns tältägare som inte kan släppa sina kära tält. Pierre Vesterlund gör allt han kan för att folk ska kunna behålla sina tält.

Nyligen bytte han hela golvet i ett tält. Och när telefonen ringer under vårt besök är det en glad tältägare från Gälö som berömmar Pierre Vesterlund för att reparationen av hustältet blev så bra.

Vilka skador är det annars på tält som folk lämnar in för lagning?

– Det kan vara en reva, ett hål eller ett blixtlås som gått sönder. När folk snavar på linorna eller har satt pinnarna fel kan tälten gå sönder. Ofta skyller de på barnen.

När tältade du själv senast?

– Det var för tre år sen på Åland. Men när jag var barn bilade vi runt med familjen i Europa varje sommar och bodde i tält. 📍

GRÖNAN LIVE 2015

SAM SMITH ★ MARILYN MANSON ★ SLASH

JESSIE J ★ LENNY KRAVITZ ★ ALICE COOPER

ACE FREHLEY ★ VERONICA MAGGIO ★ BILLY IDOL

ROBERT PLANT ★ THE OFFSPRING ★ ULF LUNDELL

NOEL GALLAGHER ★ DAMIAN MARLEY ★ EUROPE

HOFFMAESTRO ★ "WEIRD AL" YANKOVIC ★ CAROLA ★ MAGIC!

MAGNUS UGGLA ★ MASKINEN ★ TOMAS LEDIN ★ ZARA LARSSON

ARASH ★ LINNEA HENRIKSSON ★ OLA SALO ★ MÅNS ZELMERLÖW

SVEN-BERTIL TAUBE ★ RHIANNON GIDDENS ★ SOPHIE ZELMANI

PETTER ★ HOLLYWOOD UNDEAD ★ ELIN RUTH ★ THORSTEN FLINCK

EDDA MAGNASON ★ MEDINA ★ ALBIN ★ LISA MISKOVSKY ★ STEFAN SUNDSTRÖM ★ MOLLY SANDÉN

SAMIR & VIKTOR ★ NANNE GRÖNVALL ★ KEBNEKAJSE ★ BASSHUNTER ★ KITOK ★ DE VET DU

JON HENRIK FJÄLLGREN ★ JOHN LINDBERG TRIO ★ MERIT HEMMINGSON ★ KAI MARTIN & STICK!

SE ÖVER 50 KONSERTER
FÖR BARA 240 KR!

KÖP GRÖNA KORTET PÅ GRONALUND.COM

.....
Vid på en brygga på Djurönäset på Värmdö ligger en tio meter lång ubåt. Det är
lyckligtvis inte frågan om främmande makter på spionuppdrag utan om norra Europas
enda miniubåt för kommersiellt bruk. TEXT DAVID BOGERIUS FOTO MARC FEMENIA

UNDER YTAN

.....

Ubåten på Djurönaset är flitigt anlitad. Den används för charterturer, filminspelningar, forskning och militärövningar i Stockholms skärgård.

En ganska biffig abborre kommer emot mig, men den verkar inte vara överdrivet intresserad av någon som ligger raklång på en nylonmadrass på havets botten. Jag befinner mig 18 meter under vattenytan och stirrar ut genom ett runt litet fönster i fören.

Det råder ganska bra förhållanden denna förmiddag, så utöver abborren får jag syn på några spräckliga små fiskar som kallas sandstubb, en basebollkeps och en och annan tomburk innan vi hamnar ovanför "vraket" – ett skrov av brädor från en gammal tegelpräm. Jag tänker på skattjakten bland vrakdelarna i seriealbumet *Rackham*

den rödes skatt där Tintin och Milou färdas i en hajliknande farkost, men jag befinner mig i en ubåt av mer klassiskt snitt med en dykarklocka i mitten.

Enligt ubåtskaptenen Lasse Schmidt är det ingen som helst risk att vi fastnar.

Om ubåten trots allt skulle gå sönder är det omöjligt att öppna luckan på grund av trycket. Det låter ju inget vidare även om luften i ubåten räcker i åtta timmar plus reservtank, men då fyller man bara innanmätet

med vatten så är det snart tryckutjämnat och klart.

Grejar jag sedan att ta mig upp 18 meter till ytan?

Förhoppningsvis behöver jag aldrig prova. Ovanför oss i en liten motorbåt sitter betryggande nog en ytobservatör i form av Lasse Schmidts kollega Royne Loo. De kommunicerar

med varandra genom en hydrofon, en apparat för undervattenskommunikation, för att minimera eventuella risker.

Lasse Schmidt.

Royne Loo.

Lägger man sig raklång i fören kan man titta ut genom ett eget litet fönster. Om något oförutsett händer och luckan behöver öppnas under vattenytan måste båten först fyllas med vatten för att utjämna trycket. Då lär de gula lufttuberna komma väl till pass. Först på 1300 meters djup sprängs fönsterglasat av trycket.

– Det är ganska unikt att de som är intresserade kan komma hit och få åka en tur. Det är en del entusiaster och även vanliga

PÅ SENARE TID HAR VI FÅTT AGERA MÅLUBÅT ÅT MARINENS ÖVNINGAR

Lasse Schmidt

svenssons som vill kryssa för att de åkt ubåt på "bucket-listan", men den används också till uppdragskörningar. Det har varit flera filminspelningar men också forskning och

på senare tid har vi även fått agera målubåt åt marinens övningar. De försöker hitta oss helt enkelt, berättar Lasse Schmidt.

Det är den typen av verksamhet som ubåten egentligen är ämnad för.

MODELLEN HETER UVS-1300 MALEN och tillverkades ursprungligen för att agera sonarspaningsmål åt marinen. Men på grund av försvarets nedskärningar och det dåvarande politiska läget blev det aldrig någon serietillverkning och i dag har försvaret ingen egen miniubåt.

Enligt Lasse Schmidt skiljer sig charterturerarna, som ingår i utbudet hos Upp-

levelsepresent, ett Stockholmsföretag i upplevelsebranschen, ganska markant från militärövningarna:

– Det kan bli långa undervattensnavigeringar på flera kilometer. Det är väldigt spännande. Man tillbringar kanske fem, sex timmar under vattnet.

Även om vår åktur är betydligt kortare kan jag inte låta bli att oroa mig en smula för klaustrofobi. Enligt ordlistan betyder det "cellskräck" eller "en sjuklig rädsla för att vara instängd i till exempel en hiss eller tunnelbana".

Är det verkligen sjukligt att vara rädd för att bli instängd? ▶

Ubåten på Djurönäset

BYGGD: 2006
i Kalmar
VIKT: 8,7 ton
LÄNGD: 10 m
BREDD: 140 cm
MAX DJUPDYK:
200 m
MAXKAPACITET:
Kapten och tre
passagerare

Sedan förra sommaren har ubåten en egen fälla på Djurönäsets brygga.

Ubåtskaptenen Lasse Schmidt styr UVS-1300 Malen utan bekymmer.

Det står inget om ubåtar, men de känns givna ett i klaustrofobiskt sammanhang, särskilt om man sett den Oscarsnominerade filmen *Das Boot* från 1981. Jag kan visserligen, trots 187 centimeter, ligga raklång i fören men jag måste hasa mig ut till ubåtens mittparti för att kunna sätta mig upp. Jag behöver höra efter hos kaptenen och får veta att det bara tar ett tiotal sekunder att ta sig upp till ytan om den klaustrofobiska känslan skulle bli för påtaglig.

– Men hittills har vi inte haft några såna tillbud. Man bestämmer sig på bryggan och sen kör man bara, säger Lasse Schmidt.

Bakom honom tar två motorer upp en betydande del av ubåtens utrymme. Det är en elmotor och en dieselmotor som är

kopplade till en gemensam propelleraxel. Fyra trim- och ballasttankar fylls med olika mängder av vatten och luft och kan reglera flytförmågan och båtens dykdjup.

UVS-1300 Malen klarar att gå ner till 200 meter men det beror också på lufttrycket. Enligt uppgift sprängs fönstren inte tidigare än vid ett djup på drygt 1300 meter.

LASSE SCHMIDT HADE letat efter en ubåt i åtta år när han lyckades köpa "Malen" av militären. I augusti förra året förtöjdes den vid Djurönäsets brygga för första gången.

– Det var ganska svårt att hitta en lämplig plats eftersom det är en del premisser som ska uppfyllas. Det ska helst vara nästans där det finns infrastruktur, det ska

finnas en brygga och ett båthus där vi kan ha våra grejer och det ska vara sandbotten. Nackdelen med gyttjebotten är att den inte lägger sig på hela dagen om man har kört en gång och rört upp den. Sand däremot lägger sig på en gång så därför flyttade vi hit. Det är sandbotten egentligen hela vägen ut till farleden och bortom sundet där, säger Lasse Schmidt och pekar ut mot havet.

Efter bara ett par månader på Djurönäset figurerade hans ubåt i riksnyheter i samband med den uppmärksammade ubåtsjakten i Stockholms skärgård. Flera personer kontaktade media och Forsvarsmakten med upplysningar och till och med film-snuttar med en ubåt i området kring Djurö.

– Det var inte så jättelångt härifrån som de första observationerna gjordes så då drog folk slutsatserna att det var vår ubåt, men tack och lov bytte vi styrkort i ubåten den veckan. Dessutom har ju Kustbevakningen sin bas här bredvid så de har ju full koll på när vi är ute, men det händer att folk kommer åkande på Djuröbron och får syn på ubåten, tvärnitar och tar en bild, säger Lasse Schmidt och låter aningen mer trött än road.

Förmodligen blev det lite för mycket under höstens ubåtshysteri då en helsidesartikel i Aftonbladet hade rubriken "Kapten Lasse, 34: 'Det var inte jag som var ute och åkte'".

DET ÄR DAGS att lämna havsbotten och åka upp till ytan.

– Är du redo? frågar Lasse Schmidt och jag hör snart hur det börjar pysa från ventilerna. Motorerna ger nästan inte ifrån sig något ljud alls. Vi sugs uppåt i en hisnande fart och när vattnet blivit mer blått än grönt spräcker vi ytan i ett så kallat emergency blow. Vi studsar upp och jag hinner skimta himlen genom rutan innan mitt fönster hamnar under vattnet igen. Sedan puttrar vi hem till bryggan för att kliva upp ur undervattensvärlden.

Lasse Schmidt säger att han inte längre minns varför han började leta efter en ubåt, men sökandet tog honom ända till USA. Men inga amerikanska modeller såg lika tuffa ut som UVS-1300 Malen och dessutom krävde deras batterier ständig uppladdning.

– Det här är mer som en riktig båt, säger ubåtskaptenen och öppnar luckan. ☺

KLANEN

AV NINA RAINE

Smart och rappt om språk, kärlek och tillhörighet. Den engelska succépjäsen nu på Dramaten.

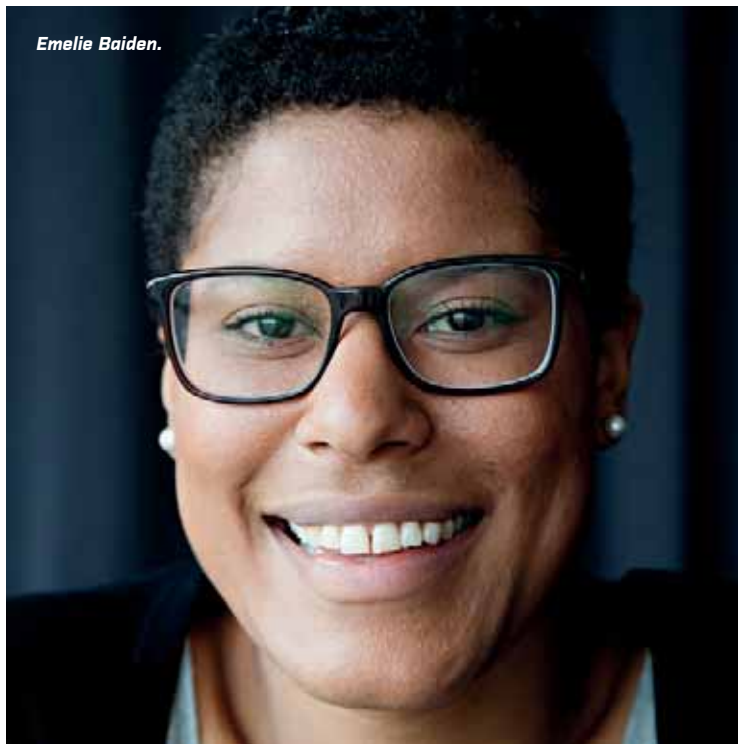
Medverkande Christian Dyvik, Kicki Bramberg, Pontus Gustafsson, Christoffer Svensson, Emma Mehonic, Ester Uddén
Översättning Lolo Amble Regi Nina Raine

Premiär 13 augusti

DRAMATEN

Mellanförskap var ett av Språkrådets nyord 2014: "upplevelse av att inte helt tillhöra någon samhällsgemenskap". Men ordet myntades redan för tio år sedan när föreningen Mellanförskapet bildades. Medlemmarna är barn till invandrare, blandade och adopterade. Invandrare i Sverige och svenskar utomlands. De kallar sig mellanös. TEXT **MARIA HAGSTRÖM** FOTO **MARTINA HOLMBERG**

Emelie Baiden.

Daphne Arbouz.

Teresa Sida Norgren.

Dennys Bello.

MELLANFÖRSKAPET

En rad med tegelstenar låg på uppfarten till villan. Innanför tegelstensgränsen fick inte "svartskallebarnen" gå. Så Teresa Sida Norgren och hennes bror stod snällt på "rätt" sida och väntade på att deras kompis skulle komma ut så att de kunde leka.

– Vi frågade aldrig varför det var på det sättet, vi bara anpassade oss. Men det är klart att nåt satte sig i mig då, säger Teresa Sida Norgren. Som barn tänker man inte att det finns fack som man ska tillhöra, det är det vuxna samhället som ska dela in en, sätta upp gränser och göra passkontroll överallt. Då måste man förhålla sig till det.

Hennes mamma är född i Sverige och pappan i Mexiko. Båda tyckte att barnen var svenska. Det tyckte inte alltid omgivningen. Och de känslor som det skapade hos Teresa Sida Norgren pratade hon inte om förrän hon blev vuxen, när hon 23 år gammal träffade Patrik Bolling-Ferrel.

– Vi var vuxna människor som inte hade pratat om det här, men som hade samma erfarenheter. Det var inbyggda känslor som jag aldrig hade satt ord på.

Ordet de satte på känslan var mellanförskap. Tillsammans med vänner och syskon bildade de föreningen Mellanförskapet. Nu har tio år gått. Ordet finns nu i Språkrådets nyordslista och antalet människor som känner mellanförskap har ökat. De är globaliserings barn och barn till "vi och dom". Och många av dem känner igen sig i det som föreningens grundare Patrik Bolling-Ferrel en gång sa: "Det är på flygplanet mellan mina två hemländer jag känner mig som mest hemma".

NÄSTAN HELA FÖRENINGSTYRELSEN sitter nu runt ett bord i en hotellbar: en svenskghanan, en svensk-malaysier, en svensk-mexikan, en svensk-chilenare, en nicaraguan-nicaraguan uppvuxen i Sverige och en svensk-fransk-argentinsk. Eller så kan man kalla dem mellanos, alternativt: Emelie Baiden, Angelica Tibblin Chen, Teresa Sida Norgren, Niklas Bolling-Ferrel, Dennys Bello och Daphne Arbouz.

De är vana att besvara frågan: Varifrån

kommer du? Och följdfrågan: Varifrån kommer du egentligen?

– Min svenskhet ifrågasätts ofta, säger Dennys Bello. Men jag får också den frågan när jag är i Nicaragua, som mina föräldrar kommer från, eftersom de hör att jag inte är därifrån. Sen blir de förvånade när jag säger Sverige. Inget svar duger och det är den känslan som kan vara jobbig, att inte riktigt höra hemma nånstans.

När Dennys Bello var yngre sökte han sig till latinamerikansk kultur. Sedan åkte han till Nicaragua för att jobba i några månader och hade aldrig känt sig mer svensk.

– Jag kör bea på min förtortspizza och

JAG KÄNDE INGEN SAMHÖRIGHET NÄR JAG VAR YNGRE. JAG KÄNDE ATT JAG VAR SVENSK, JAG SER VÄLDIGT SVENSK UT OCH FÖRSÖKTE ALLTID VARA HELSVENSK. MEN JAG ÄR JU FAKTISKT HALV-CHILENARE OCH FICK OFTA PIKAR OM DET PÅ GRUND AV MITT EFTERNAMN. JAG HADE EN IDENTITETSFRÅGA FÖR MIG SJÄLV: VAD TILLHÖR JAG EGENTLIGEN? Niklas Bolling-Ferrel

MELLANFÖRSKAPET ÄR ETT VIKTIGT ORD, FÖR NÄR GES JAG ANNARS ETT UTRYMME? ANDRA GENERATIONENS INVANDRARE IDENTIFIERAR JAG MIG INTE SOM. VISST, JAG VANDRAR INNE I SVERIGE EFTERSOM JAG INTE FÅR HÖRA HEMMA NÅNSTANS, MEN MELLANO ÄR EN ETIKETT JAG KAN SKRIVA UNDER PÅ.

Angelica Tibblin Chen

tycker om sillen på julbordet, men kan få frågan om jag smakat sill nån gång. Jag äter nicaraguanska tacos, samtidigt som jag gillar tacohyllan på Ica. Det finns ingen motsättning i det. Jag kan få vara bägge. Men skönast är det här hos Mellanförskapet, där jag får vara Dennys. Och Dennys är så mycket mer mångfacetterad än var mina föräldrar kommer från.

Även om frågan "Var är du ifrån?" är ställd av välvilja och intresse kommer fördomar ofta fram ändå, tycker Emelie Baiden.

– När jag berättar att min pappa är från Ghana kan jag få höra "å, jag har rest så mycket i Afrika". Okej, men det har inte jag

gjort, så vi kommer inte att kunna "bonda" över din jorden runt-resa.

DE HAR ALLA egna sätt att relatera till mellanförskap, men den gemensamma nämnaren är sökandet efter en plats där deras identitet inte blir ifrågasatt.

– Man kanske har sin egen identitet, men om den blir ifrågasatt hela tiden så börjar man till slut tveka, säger Dennys Bello. Det är det jobbiga med mellanförskapspositionen: du ifrågasätts från båda håll. Din version av vem du är håller inte. Det är viktigt att få ett existentiellt självförtroende, för annars kan mellanförskapet begränsa en i livet i stället för att berika.

Inom psykiatri är blandade och adopterade personer över-representerade. Också vad gäller självmord.

– Man brukar säga att det är vanligast bland adopterade och sen blandade. Jag tror att det kan vara lite skillnad på den adopterade positionen och den blandade. Som blandad har man oftast vetskap om de biologiska föräldrarna, säger Daphne Arbouz som tycker att det finns för lite forskning på området.

– Om jag får utgå från hur jag själv har tänkt, då handlar det väldigt mycket om att känna att man är i kontakt med andra människor, men också att vara i kontakt med sig själv och sin historia, säger Dennys Bello. När föräldrarna tar beslutet att åka till ett annat land så bryts historien och det kan skapa ett slags rotlöshet. Jag tror att det då

är viktigt med nån slags gemenskap och det är där jag känner att man hamnar lite mellan stolarna. Man får inte sina föräldrars gemenskap, men man får inte heller den nya gemenskapen.

Har mellanförskapet förändrats under de tio åren föreningen har funnits?

– Debatten har breddats, säger Daphne Arbouz. Vi började ganska nyvaket kring en odefinierbar känsla som vi försökte sätta ord på. Sen har vi mer och mer erövat ett språk, genom att allt fler pratar om sina erfarenheter, om likheter och skillnader och hur man förhåller sig till mellanförskap. ▶

– Jag tror att det är ett ännu mer aktuellt ämne än för tio år sen. Världen är mer global nu och det finns fler och fler blandade personer, säger Niklas Bolling-Ferrel och berättar att föreningen sökt pengar för att kunna ta fram ett utbildningsmaterial.

FRÄMST VILL DE rikta sig till unga människor där identitetssökandet är som störst. De vill ändra mellanförskapet till något positivt, något att vara stolt över. De vill utmana normer för svenskhet och icke-svenskhet, skapa nya normer och ett Sverige där de själva får avgöra var de hör hemma, som de skriver på hemsidan: "Vi ska inte integreras i vårt eget hemland, utan ta plats i vår demokrati som alla andra medborgare."

– Samhället är skapat utifrån att vi tänker oss som avgränsade nationer. Den föreställ-

FÖRR KUNDE JAG FÅ HÖRA ATT JAG VAR EN VIT PERSON I EN MÖRK KROPP. ELLER ATT MAN INTE TÄNKER PÅ ATT JAG ÄR SVART. DET VAR TYDLIGT ATT DET MÖRKA INTE KUNDE IDENTIFIERAS MED SVENSKHET. DET MÄRKER JAG ÄVEN I DAG. *Emelie Baiden*

ningen påverkar vilka som inkluderas och inte, säger Daphne Arbouz. Vi kanske borde börja prata om det mer som en plats som är under förändring och inte att man har rätten till platsen för att man är född där. Alla är vi nomader och alla har vi grundläggande rättigheter som människor.

Emelie Baiden föreslår att man ska prata

om rutter i stället för rötter, att det är viktigare vilka vägar man gått på.

– Fötter istället för rötter, säger Teresa Sida Norgren. Det är som Goliat säger: Det är inte så viktigt var du kommer ifrån, det är viktigt vart du är på väg. I stället för att fråga: Var kommer du ifrån, kan man inte i stället fråga: Vart är du på väg? 📍

ETT TON TACK!

Nu är vårens insamling på Hornsgatan över.
Genom åren har McDonald's® samlat in
över ett ton gåvor. (Leksaker, kläder m.m.)
Riktigt bra jobbat!
Tack till alla Södermalmsbor!

**STOCKHOLMS
STADSMISSION**

STOLT RÖJ PÅ RÖNNELLS

ILLUSTRATION: LOTTI SJOBERG

Releasefest.

Det allt annat än sönderturnerade och överexponerade progressiva fri-form-jazzbandet Spjärnsvallet firar att de efter 40 år äntligen släpper en ny gammal platta, *Again & Again*, med överblivet och utökat material från debutplattan från 1975 – den enda platta de gjort i karriären – och även ett nyinspelat stycke tillägnat bortgångne medlemmen Kjell Westling.

Dörren ut mot Birger Jarlsgatan på glänt, en kvinna i röd kappa står med ryggen vänd mot vinden som kommer rutschande i skov mellan husen och försöker få eld på en cigarett.

Hundring i dörren.

Burköl och vin i plastmugg köper man bredvid kassan.

Vill man köpa en bok går det naturligtvis också bra. Det stryker runt några typer – förvillande lika de typer som dagtid kan ses stryka runt specifika hyllmetrar på just antikvariat – mellan bokhyllorna och de få rader med stolar som ställts upp framför instrumenten är redan upptagna.

BÄRARE AV EN av de smalare av kulturyttringar – improvisationsmusik med sjuttioåttrötter i en biodynamiskt odlad musikkrorelse med skäggtvång – har letat sig hit. Ytterst få är kvinnor, ytterst få är män som inte bryr sig om att dra upp byxbenen någon decimeter när de sätter sig för att inte göra knän, och jag gör ett snabbt överslag att det bör vara knappt ett fyrtiotal personer i lokalen.

Pianot är öppet, framstycket bortlyft, några afrikanska instrument, saxofon, en basklarinett, trummor och cymbaler längst in mot väggen, en bas lutad mot en pelare framför förstärkaren och sordinen till en trumpet överst i en trave böcker på ett bord.

Ur högtalarna sipprar en sorts indisk raga – röst, violin och handtrumma.

Svårt att fatta det först, det är så olikt all musik man hör i dag, men efter en stund skiljer melodi och rytm ut sig och det vackra i musiken når då och då fram.

Fraseringen ibland rap, violinen ibland jazz, ibland folkvisa.

Bengt Berger, Spjärnsvallets trumslagare, var i Madras i södra Indien och spelade in detta 1968 – det är en sydindisk sångkoncert – och gav ut det på skiva. Han berättar att det är en tre timmar lång inspelning utan avbrott.

– När jag gav ut den här plattan sa de i Indien att det här var århundradets utgivning.

KULÖRTA LYKTOR i undertaket runt det som är öppningen upp mot övervåningen. Någon på raden framför mig tar påtår.

Bandet – Bengt Berger på trummor, Nikke Ström på bas, Christer Bothén på blås och afrikanska stränginstrument och Goran Kajfeš på trumpet – gör entré.

En man står till höger några hyllor bort, med ryggen mot musiken, och bläddrar i en tjock bok om klassiska europeiska urverk. När han hör de spridda applåderna ställer han försiktigt tillbaka boken och går och ställer sig så han ser.

**YTTERST FÅ ÄR KVINNOR,
YTTERST FÅ ÄR MÄN SOM
INTE BRYR SIG OM ATT DRA
UPP BYXBENEN NÅGON
DECIMETER NÄR DE SÄTTER
SIG FÖR ATT INTE GÖRA KNÄN**

Elena Wolay – av "Jazz är farligt"-fame – introducerar. Sedan rasar det i gång.

Att ett band som Spjärnsvallet spelar på en plats som Rönnells antikvariat följer en egentligen klar och tydlig logik, en rät linje av självklarhet som är sprungen ur det faktum att det faktiskt inte finns så många platser där ett band som ägnar sig åt den typ av musik och kollektivt musicerande som herrarna i Spjärnsvallet gör kan få lov att ställa upp sina prylar och göra det de gör.

Och precis när man, mitt i ett långdraget improviserat stycke som fullständigt börjar tappa kompassnål, tror att samtliga inblandade – och partituren med dem – är redo för inskrivning i Roland Barthes-paviljongen på Captain Beefhearts landsvägsmotell, händer något. Bengt Berger hittar en rytm, sax och trumpet i stämmor samsas lugnt och fint och basen bakom som bara stagar upp och kliver undan. Det blir vackert. Linjärt, hanterbart, enkelt att släppa in.

DET HÄR ÄR inget smicker. Inget lättsmält ljud. Det här är ingen musik som vill polera ditt hörselorgan med en ljummen smär-gelduk. Men den musik Spjärnsvallet spelar och skapar har sin rättmätiga plats just här bland all den bevarade och återvunna, åt alla håll spretande och strävande litteratur som idisslar i hyllorna.

För precis som gamla uppslagsverk om Kekkonen och böcker om belgiska kurorter, om bortglömda svenska kyrkomålningar från medeltiden, om topografin i Hälsinglands inland och smal-spårig poesi från Grönland, behövs motvikter och kontraster.

Jag öppnar dörren och går ut på gatan medan musiken fortfarande spelar. Ett ungt par riggade för piglördag på väg ner mot Stureplan passerar samtidigt på gatan. Den undrande förskräckelse som för någon sekund syns i deras ansikten roar.

Om inte annat för sin nödvändighet. 📍

SVERIGES NYA DECKARFESTIVAL

CRIMETIME GOTLAND

DENISE MINA ^{UK}
ROGER HOBBS ^{US}
ANNE HOLT ^{NO}
LARS KEPLER
BELINDA BAUER ^{UK}
JENS LAPIDUS
JUSSI ADLER-OLSEN ^{DK}
HÅKAN NESSER
ÅSA LARSSON
TOVE ALSTERDAL
MARI JUNGSTEDT
ANNA JANSSON
ALEX MARWOOD ^{UK} **MARTIN WIDMARK**
VIVECA STEN • **KATARINA WENNSTAM**
MONS KALLENTOFT • **DENISE RUDBERG**

MER ÄN 40 MEDVERKANDE FÖRFATTARE!

MÖT DINA FAVORITFÖRFATTARE I SOMMAR!
SAMTAL • FILM • SEMINARIER
SKRIVARSKOLA • DECKARDRINKAR
MORDVANDRINGAR • QUIZ
BARN- & FAMILJESSEN

VISBY 13-16 AUGUSTI

BILJETTER OCH MER INFO
WWW.CRIMETIMEGOTLAND.SE

DESTINATION >>> GOTLAND

gotlandsflyg.se

PRODUCENTER

BOOKS &
DREAMS

PARTNERS

WISBY STRAND
CONGRESS & EVENT
GOTLAND

Adlibris

Gotland.net

Situation Sthlms försäljare Elina Adlersfeld mår bäst när hon är på väg någonstans, på geografisk flykt. Vid Örebros station har hon klivit på Stockholmståget hundratals gånger. Ombord känner hon sig hemma.

BERÄTTAT FÖR **MARIA HAGSTRÖM** FOTO **MARTINA HOLMBERG**

MIN PLATS

Jag har många bra minnen från tåg. När jag var liten åkte vi ofta till mammas stora släkt i Småland. Jag och min lillasyster sprang omkring och lekte i vagnarna och mamma hade alltid fixat något pyssel: klistermärkesalbum eller klippdockor som hon sparat sedan hon var ung. Vi hade också Polly Pocket med oss – färgglada askar som innehöll små dockvärldar. Vi brukade även räkna rådjur från fönstren, bäst chans att se dem har man i skymningen och i gryningen. Jag tittar fortfarande efter rådjur när jag åker tåg.

Sedan jag var 15 år har jag ofta åkt mellan Örebro och Stockholm, till en början varje helg för att festa och träffa mina kompisar. På vardagarna satt jag hemma i Örebro och spelade dataspel och bara väntade på att helgen skulle komma.

Jag växte upp på Lidingö, i minst sju olika lägenheter. När jag var 15 år kom vi till Öre-

bro, också här har vi bott på flera ställen. Mamma har något behov av att flytta, som jag nog har ärvt. Jag mår bäst när jag är på väg någonstans. Kanske är det nåt slags geografisk flykt, att jag tror att det ska bli bättre om jag åker till en annan plats. Men det blir ju aldrig bättre, det är hos mig själv det sitter.

Jag har borderline och har mått dåligt sedan jag var åtta år och mina föräldrar skilde sig. Jag har varit deprimerad, åkt in och ut på psyket och använt droger. Men nu börjar jag och min kille komma på benen. Vi har fått lägenhet och vi ska ha barn. I februari fick vi veta att jag är gravid, och vi har inte använt heroin sedan dess. Men vi har inte fått komma in på Subutexbehandling, i stället måste vi självmedicinera svart. Jag måste ha medicinen, läkarna säger att en avtändning skulle vara mer skadligt för barnet. Därför åker vi ofta tåg till Stockholm nu – tableterna är billigare där. ☹

100-tals människor dör av skrumplever

NY BEHANDLING KAN FÖRHINDRA LEVERKOMA

VARJE ÅR DÖR 500–600 människor i Sverige till följd av skrumplever eller kronisk leversvikt. Skrumplever, eller levercirros som det egentligen heter, beror oftast på hög alkoholkonsumtion under en längre tid eller en långvarig leverinflammation: hepatit B eller C.

Marina Hållén har haft hepatit C, som nu har läkt ut med en ny behandling. Men i fem år har hon också levt med levercirros.

– Att få levercirros var som att få en dödsdom – levern dör bit för bit, säger Marina Hållén. Om jag inte dricker slutar levern att dö, men det finns inget botemedel, det som är förstört är förstört, det enda är att byta lever. Största risken med levercirros är att få cancer eller att hamna i koma.

OMKRING HÄLFTEN AV alla patienter med skrumplever kan komma att drabbas av leverkoma (hepatisk encefalopati), som orsakar alltifrån koncentrationssvårigheter och personlighetsförändring till koma. Överlevnadschansen är då liten – bland dem som hamnar i koma är det endast 20 procent som överlever.

Om sjukdomen bara leder till leverförvirring och personen inte hinner falla i koma kan tillståndet behandlas. Däremot finns det en risk för att sjukdomen förvärras efteråt eller kommer tillbaka. Men nu har en ny behandling godkänts och Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket har beslutat att läkemedlet Xifaxan ska ingå i högkostnadsskyddet. Det är det första läkemedlet som kan förhindra nya anfall av leverkoma.

– Leverkoma har varit ett bortglömt symptom, som verkligen behöver bättre behandlingar. Det här är det första som har hänt på hur länge som helst, säger Staffan Wahlin, överläkare på Karolinska Universitetssjukhuset. Kan man göra nåt för att hindra återinläggning, då är det värt mycket. Det här läkemedlet är nytt och välstuderat och har bevisad effekt för dem som är värst drabbade.

EN STUDIE VISAR att behandlingen förhindrar återfall av leverkoma och minskar risken för återkommande sjukhusinläggningar med cirka 50 procent jämfört med konventionell behandling. Det kan hjälpa patienter,

MARTINA HÅLLÉN

Leverkoma HEPATISK ENCEFALOPATI är en komplikation av till exempel skrumplever, som kan leda till förvirring och i värsta fall koma.

I ETT TIDIGT SKEDE innebär leverförvirring ofta att man blir trött och upplever koncentrationssvårigheter, exempelvis att man får svårt att hänga med i tv-program. Man kan även uppleva svårigheter att formulera sig. **NÄR TILLSTÅNDET FÖRVÄRRAS** kan man bli personlighetsförändrad och ordentligt trött samt tydligt förvirrad. I de svåraste fallen hamnar patienterna i koma. **UTREDNING FÖR LEVERTRANSPLANTATION** påbörjas ofta vid leverkoma. **EN DANSK STUDIE** har visat att överlevnaden för patienter med leverkoma vid ett år är 36 procent och efter fem år 15 procent. Åtta av tio personer som hamnar i koma överlever inte.

som ofta har ett alkoholberoende, och det kan dessutom förhindra många kostsamma sjukhusinläggningar.

Behandling kan ges till dem som haft leverkoma för att förhindra nya anfall. Det är en antibiotika som bland annat minskar mängden ammoniak i kroppen.

En av leverns funktioner är att hjälpa kroppen att bli av med skadliga ämnen. När levern inte fungerar optimalt förs de skadliga ämnena, till exempel ammoniak, via blodomloppet vidare till hjärnan och kan leda till förvirring och koma.

För att minska mängden ammoniak i kroppen har man

hittills gett patienten laxerande medel. Antibiotikan verkar bland annat på de bakterier i tarmen som producerar ammoniak och minskar därmed mängden skadliga ämnen i hjärnan och kan förhindra nya leverkomaanfall.

STAFFAN WAHLIN BERÄTTAR att det pågår fler studier, som förhoppningsvis leder till fler nya behandlingar i framtiden.

– Det skulle betyda mycket för många om det finns läkemedel som kan förhindra leverkoma. Häftigt om det funkar, säger Marina Hållén.

MARIA HAGSTRÖM

Stadsmissionens ungdomsboenden hbt-certifierade

Flera av Stockholms Stadsmissions verksamheter har hbt-certifierats av RFSL. En av dem är Bostad Ung som driver ett träningsboende för unga mellan 18 och 23 år som av någon anledning inte kan bo hemma, samt ett boende för ensamkommande flyktingungdomar mellan 14 och 18 år.

– Många ungdomar som vi möter inom våra verksamheter flyr från länder där endast en heterosexuell norm är rådande. Övriga sexuella identiteter eller könsuttryck är olagliga och i värsta fall förknippat med dödsstraff, säger Maria Wisén, verksamhetschef på Bostad Ung. En hbt-certifiering är ett sätt för oss att på ett strukturerat och målmedvetet sätt skapa förutsättningar för ett respektfullt och öppet bemötande av de boende i våra verksamheter.

Certifieringarna är slutet av halvårslånga utbildningar i hbt-frågor för samtliga medarbetare inom verksamheterna. Där har normer och bemötande diskuterats tillsammans med utbildare från RFSL och syftet med utbildningen är att skapa bra arbetsmiljö och bemötande utifrån ett hbt-perspektiv. Dessutom ser man över miljön och de informationsmaterial, blanketter och styrdokument som finns.

Projektet Oneeighty, som arbetar för att minska skolfrånvaro, har också blivit hbt-certifierat, liksom Stockholms Stadsmissions äldreverksamhet.

MARIA HAGSTRÖM

80

procent av de illegala Subutex-tabletter som beslagtogs i Sverige, och som kunnat spåras, kommer från Frankrike. Socialstyrelsen har med hjälp av Statens kriminaltekniska laboratorium analyserat information från läkemedelsförpackningar från ett års polisbeslag för att kunna besvara frågan om det finns läckage från behandling för opiatberoende. Det visade sig att illegal införsel från Frankrike dominerar, vilket tyder på att läckaget från världens behandlingsprogram är mycket begränsat.

MINA DRÖMMAR

GYMNASTIK-LÄRARE

HOCKEY, TENNIS ELLER gymnastik, det spelade ingen större roll – Micke Westholm var bra på vilken idrottsform han än tog sig för. Han drömde om att bli gymnastiklärare en dag, men hans lärare tyckte att han borde satsa på en sportkarriär.

– Jag förstod att det skulle bli svårt att hålla på med sport mer än i skolan. Jag var från en fattig missbrukarfamilj, de hade knappt råd att köpa skridskor till mig. Jag försökte smita in på hockeyplanen utan några skydd, men tränaren ropade att jag måste fixa skydd innan jag fick spela. Det vart ju aldrig fixat.

För att han ändå skulle ha möjlighet att spela hockey ville skolan att han skulle byta klass till den hockeyspelarna gick i. Då skulle han kunna träna på skoltid och det skulle inte kosta lika mycket. Men Micke Westholm ville inte byta klasslärare.

– Nej, jag kunde inte svika Revolver-Märta. Hon kallades så. Hon pekade alltid med två fingrar, som en revolver, och utropade: Du där! Revolver-Märta var en bra skollärlarinna, hon var min idol på nåt sätt. Hon var äldsta lärarinnan på skolan, var ogift och jag kände som att det fanns nåt som varit lite tragiskt i hennes liv, och jag tyckte att hon var "strong"!

MICKE WESTHOLM HADE inte många andra vuxna förebilder och skolan var hans trygga zon.

– Där hade jag kompisar som kom från familjer med bra värderingar och som förstod att det var viktigt att göra nåt av sitt liv, med utbildningen och sånt. Det fattade inte jag. För mig var det inte konstigt att bli nerlagen på skolgården och hemsläpad i håret. Jag tänkte: Vadå, blir inte era mammor arga? Men jag förstod väl att det var fel.

Han berättar om en mamma som varit med om traumatiska händelser i ungdomen. Och berättar om tabletter, skilsmässa och misshandel.

– Jag har flera syskon. Äldst är min storasyster. Sen fick mamma tre pojkar, men hon ville ha en flicka. Jag var yngst av pojkarna och sedan föddes min lillasyster. Mamma ville ha min syster, men jag skulle inte finnas, men ändå inte försvinna. Hon slutade laga mat till mig. När mamma och min syster åt middag åt jag potatisskal ur vasken.

HAN SÄGER ATT han blev väldigt osäker som pojke och att han inte visste hur han skulle hantera det när någon tyckte om honom. Han minns särskilt en flicka, som han tyckte var jättefin, men som inte ville låta honom vara i fred, så han stack henne med en nål.

– När mamma fick höra det blev hon arg och körde in min näve på symaskinen och stampade på

pedalen. Handen fastnade, så hon fick ringa efter pappa som fick skruva isär hela symaskinen.

Micke Westholm blev fosterhemsplacerad många gånger, på många håll i Sverige.

REVOLVER-MÄRTA VAR EN BRA SKOLLÄRLARINNA, HON VAR MIN IDOL PÅ NÅT SÄTT.

– Jag hade svårt att sätta upp mål, det var så mycket hinder på vägen. Jag tror att det var därför jag gillade idrotten, för där kunde man lyckas. Inom idrotten kunde jag verkligen överraska, det tyckte jag väl var roligt.

Men det blev inget av Micke Westholms plan att söka till Gymnastik- och idrottshögskolan. Han

började använda narkotika och begå brott och tillbringade sina övre tonår i fängelse. Dit har han sedan återvänt flera gånger.

I dag är han 55 år. Han säljer Situation Sthlm i Örebro och går till

Goodlife, som bedriver drogrehabilitering.

– Jag drömmer inte längre, men jag har väl ett mål: att få det bra.

Vad innebär att få det bra?

– Att få det lite normalt. Och kanske ha nån att dela det med.

TEXT **MARIA HAGSTRÖM**
FOTO **MARTINA HOLMBERG**

CITAT

/// Jag spelade skolbasket, var skitduktig. Minns att Harlem Globetrotters kom till stan och jag fick lira med dem. Jag fick hoppa på en snubbes knä för att kunna dunka i korgen. Alla jublade.

/// När jag var 19 år fick jag jobba ett tag på sjukhuset. Var på akuten och satt nattvak. Ett tag ville jag bli ambulanssjuksköterska, men jag var för rädd för blod.

/// Jag är specialelev på Örebro konstskola nu. Är inte så konstnärlig, men jag tycker om färger. Jag började sy på maskin när jag var yngre, tänkte att jag skulle läsa design. Kompisarna skojade om det.

MED EGNA ORD

KORT SAGT & POESI

Ett sent tack

● Jag hittade en kvarglömd ryggsäck på en av mina försäljningsplatser. Det var den platsen jag är mest på, Lidingö Centrum vid systembolaget. Det var en ryggsäck som innehöll både värdesaker, plånböcker med pengar i och nycklar med mera. Jag fick både tack och dagens ros i Lidingös tidning och jag blev så himla glad. Det var dock ett tag sedan, närmare bestämt 11 april 2014 – men det värmer fortfarande mitt hjärta.

Det gjorde mig så nöjd att kunna glädja den som glömt sin ryggsäck genom min ärlighet.

EBRAHIM

Möte med två kunder

● En man i 40-årsåldern kommer fram och berättar sitt livs historia på 10 minuter: om sin pappas problem, sitt eget problem i ungdomen och hur bra hans liv är nu.

Jag blir rörd, att dela med sig till en okänd människa så öppet.

En annan man kommer fram, han har åkt Ålandsbåt. Han utbrister: "Står du här fortfarande."

Jag såg dig för två år sedan."

KW

LÄS MER

hemlos.situationsthlm.se

MARKA/CREATIVE COMMONS

Kärlek & respekt

● Sitter ute och funderar på vad livet egentligen betyder.

Varför ska det vara så svårt att leva ett normalt liv tillsammans med den man älskar.

Jag trodde i min enfald att myndigheterna var till för att hjälpa människor men de har bevisat motsatsen.

Man kan rösta på ett parti i valen men i slutändan så är det tomma löften.

Vem ska man lita på?

Jag har genom åren lärt mig att det inte går att lita på någon myndighet idag.

Alla säger att Sverige är ett underbart land men det gäller bara för de som har pengar och som kan köpa sina lägenheter.

Vi andra får skaffa oss tält och leva

i skogen, med tanke på att de styrande i samhället bestämmer att en elitisk grupp ska leva inom samhället och de som är utanför får ta hand om sig själva.

Jag trodde att vi levde i ett demokratiskt samhälle där alla var lika mycket värda och att varje röst räknades.

Men det stämmer inte för vilken hemlös har råd att köpa en lägenhet räknat på dagens priser på lägenheter.

Hyreslägenheter är blott ett minne från svunna tider. Det som gäller i dagens moderna Sverige är bostadsrätter och insatslägenheter.

Jag beklagar att utvecklingen har gått åt fel håll och jag anser att alla har lika värde i samhället.

Min röst är lika mycket värd som en politikers.

Sverige vill verka utåt som ett välfärdssamhälle men då kan man fråga sig var välfärden finns?

Sista två valomröstningar som vi har haft har inte gjort vår situation som hemlösa bättre snarare tvärtom vi får det sämre.

Är vi hemlösa mindre värda?

Jag vet inte men jag vet att jag kommer att fortsätta kämpa för mina rättigheter.

Det jag kan säga till svenska folket är:

KÄRLEK & RESPEKT.

Se till varandra och ta hand om varandra.

PEKKA

FÖRSÄLJARE 666

TEKNIK-
INTRESSERAD?

Välkommen till ett fastighetsbolag där tekniken är livsviktig

Läs mer om våra lediga jobb på www.locum.se/arbete

locum.
VÄRDEN FÖR VÄRDEN

I år är det anno 2015

● I år är det vår
en iskall vår
men den 19:e var det sol och värme
den 19:e mars
årets varmaste dag
tror jag.
Det var en underbar dag
en sån där dag då man bara inser
att Gud ler i sin himmel
och är belåten och förnöjd
med sina verk

Ibland tycker jag att Stockholm
är underbart
men sen minns jag
att jag rent formellt är "hemlös"
mitt i välfärdens Sverige.
Då funderar jag på om det bästa vore
att emigrera
till Ryssland, England eller Tyskland
eller till Norges huvudstad Oslo.
Ja, visst är världen ännu öppen
och fri
inga europeiska krig
inga bombade Berlin eller London
i vår tid.

Men ändå pågår det liksom ett
osynligt krig,
ett krig om bostäder, pengar, lycka
och
välfärd,
ett krig om karriär kontra
fattigdom och misär,
ett krig om vems fru man skall vara
eller inte vara
och en karl som gift sig fyra gånger
anses väldigt pigg och alert
Jag har ingen TV, inte ännu,

ROBIN P/CREATIVE COMMONS

men igår störtade ett plan och alla
passagerare dog
jag vill leva, leva, verkligen leva
så jag nappar på Ålandsfärjornas
påskerbjudande
och tar en stilla tur
över Östersjön
och målar en tavla om Putin som
liknar Jämtin.
Ja, båda slutar på in
som i min
i min dröm lever Du än
i min dröm kan Du lyckas än
med mer än ett krypin som i Jämtin

eller Putin.
I min dröm kan Du bygga ett slott av
minnen
och framtid och forma Ditt liv
en gång till.
Res lite
res lite
res lite
res lite
res lite
vara den Du innerst inne ville bli
och ändå fri.
Men i ett värdigt hem
som ler minst varje dag
mot Dig och Dina saker.

YVONNE LINDVALL

KORT SAGT & POESI

Surdeg

● Du – dra in din trumpna näbb
Du, som sprutar i din trumpet ut
din falska smet
Ser på mig där jag står och
stampar eller sitter på en bänk
Blänger medlidsamt förakt
Med huvudet på sned

Du ler à la Mona Sahlin
Föraktfullt
Du är en samhällets bult – vad
du tror
Men din deg kommer aldrig att
jäsa

Så länge du inte kan låta bli
att demonstrera din egen
förträfflighet
Har du inte nog med råg i din rygg
Kan inte känna dig trygg; utan är
tvungen att projicera

Låtsas att ha huvudet på skaft
Ok, det gör jag med ...

Men om du vill lyckas med ditt
hipsterbröd (... och du behöver
inte vara röd)
Sluta då att spruta i din trumpet ut
din falska smet **LURKEN**

Kannibaler

● 2 kannibaler sitter och kåkar
lunch, varvid den ena säger som
så; Att jag gillar faktiskt inte
din fru! Jaha men du kan väl
åtminstone äta upp potatisen.

LEILA

Vi stödjer Situation Stockholms arbete
och Stockholms Stadsmissions verksamheter.

SBAB!

MED EGENA ORD

KORT SAGT & POESI

Avgrundens dörr

● Du påminner om någon jag kände förr utan dig kommer jag aldrig mer bli lycklig. För du har hittat nyckeln till mitt hjärtas dörr. Lika mycket som du kan få mig att leva kan du sänka mig, förvirra mig. Om jag avslutar allt och lämnar dig kommer aldrig lyckans strålar att hemsöka mig. Jag blir bara ett skal på två ben så om jag är för mig själv, än sen? För mig är kärlek bara till besvär och plåga. Du påminner om någon jag kände förr... Jag har hittat vägen till avgrundens dörr

MAGDALENA

Besvikelsen

● Min sjukersättning tillät mig vila i sängen fram till klockan 10 på förmiddagen på ett tröskelboende. När jag gick ner för att ta min första kopp kaffe, hörde jag en röst som pratade till mig. Det var en iranier som undrade om jag kunde arabiska. Självklart kan jag det, svarade jag. Hans mål var att jag skulle hjälpa en arabisk talande som satt bredvid honom, med översättning till myndigheterna.

Trots att min plan var att jag skulle sälja tidningen började jag direkt med översättningen mellan killen och Socialjouren, efter att jag hade bekantat mig med honom. Det var inget problem att tolka vartenda ord mellan de två parterna, för att som tur var var killen från samma land som jag. Det blev många frågor och svar som skulle översättas, per telefon,

vilket slutade med att jag följde med honom till banken för att han skulle skaffa kontoutdrag och kontoöversikt som socialförvaltningen krävt.

På Enheten för hemlösa berättade han om sitt spelmissbruk som var den största orsaken till hans situation och inget annat. Med tanke på att killen varken dricker eller röker samt inte använder droger verkade det som han berättade sanningen. Med egna erfarenheter om spelmissbruk visste jag att just det hemska missbruket kunde vara det värsta som kan hända en människa.

Mitt råd till honom var att berätta sanningen och undvika lögn som inte skulle leda någonstans.

JAG HADE VARKEN rätt eller lust att verifiera hans kontoöversikt, men jag var säker på att han inte skulle ljuga varken för mig eller för socialen, eftersom jag trodde att jag hade fått honom att fatta att han skulle få hjälp, om han bara sa som det var.

Min övertygelse var baserad på att spelmissbruk betraktades som en sjukdom, dessutom var killen beredd på att skriva fullmakt till socialtjänsten. Det i sig skulle leda till att hans a-kasseersättning skulle gå direkt till socialen och på så sätt skulle hans boende på ett lågtröskelboende bli betalt.

Besvikelsen bestod i att socialsekreterarna inte godkände mig som tolk, fast att jag pratade hans språk och svenska flytande.

Vi satt och väntade, på en tolk som skulle översätta mellan dem, i mer än 40 minuter. Efter att de hade pratat en halvtimme, tog de en paus för att diskutera med varandra. Sedan

fortsatte de en halvtimme till med tolken per telefon.

Det hela avslutades med avslag och ingen hjälp för honom.

JAG BLEV MYCKET besviken eftersom jag inte hade trott att socialtjänsten skulle låta honom sova på gatan. Särskilt med tanke på att det var staten som hade tagit hans pengar genom Kasino Cosmopol, som utnyttjade hans spelmissbruk. Killen hade stängt av sig själv därifrån, ett år tidigare och sedan tog han återfall. Detta har ruinerat honom vilket i sin tur ledde till att han stängde av sig i den längsta perioden, som var tre år.

Jag försökte förklara för dem att spelmissbruk är en sjukdom och att många spelmissbrukare hade tagit livet av sig om de hamnade i en sån situation, till och med tidigare. Jag försökte säga att det inte var rättvist att killen skulle få sova på gatan, speciellt med tanke på att han var samarbetsvillig.

Vakterna stod bredvid. En av dem var två meter lång och vägde över 120 kilo medan den andra gick runt och var beredd för fight och socialsekreterarna var säkra på att de hade tagit rätt beslut.

DAVSETT OM DET var fel beslut eller rätt beslut så är jag besviken på mig själv, för att jag försökte hjälpa någon från klockan 10.00 till klockan 16.00 utan att lyckas. Ännu mer besviken är jag om antingen killen hade ljugit, för mig eller socialtjänsten. Mest besviken är jag om killen berättat sanningen men ändå inte fått hjälp av socialtjänsten.

MIKAEL S

VI ÄR ROMER
- möt människorna bakom myten

En utställning om romers vardag och historia.

FOTO: IVAAN KRISTIN NYLANDER

Guidade visningar lördagar 13.00 och 14.30

FORUM FÖR LEVANDHISTORIA

www.levandehistoria.se
Stora Nygatan 10-12, Gamla stan
Må-fr 12-17, lör 12-16

FRI ENTRÉ

En upphittad papperslapp

● Hade legat inne på sjukhus några dagar. En väninna hämtade mig och vi skulle få åka sjukresa till min "kille". Jag är ju hemlös och orkade inte bo på vandrarhem på ett tag, efter pörsen med all värk från min fibromyalgi, ryggskott och muskelinflammation i ryggen.

Var tvungen att ta ut pengar från bankomaten, eftersom pensionen hade kommit den dagen. När vi kom dit satt det en lapp i sedeluttaget. Oj, vilken tur, tog ut de 500 kronorna jag tänkt, trots att lappen jag hittat var på samma summa.

STEFFI "MONACO"

KNEGDEG.SE

Dina pengar. Med och utan kollektivavtal.

Att kollektivavtal är bra på många sätt vet du kanske, men har du koll på hur mycket det kan betyda för din ekonomi? På knegdeg.se kan du enkelt få reda på vad kollektivavtal är värt i pengar just för dig, vid olika händelser i livet. Kanske har du samlat ihop hundratusentals kronor mer i pension när det är dags att sluta jobba? Eller får du många tusenlappar fler i månaden när du är föräldraledig? Gå in på knegdeg.se och räkna ut vad du vinner på ett kollektivavtal redan nu.

BAKOM KNEGDEG.SE STÅR PTK - 25 FACKFÖRBUND I SAMVERKAN

FÖRETAGSPRENUMERATION

Med en företagsprenumeration hjälper du och ditt företag till att göra Stockholm till en bättre stad för oss alla att bo i. Vill ni också företagsprenumerera på Situation Sthlm och synas med er logotyp på denna sida? Kontakta oss:

Herman Sundgren (herman@situationsthlm.se), tel: 08-545 953 94

better work, better life

advokatfirman Althin

STIFTELSEN OSCAR HIRSCHS MINNE

JÖRGENSENS RÖR AB

NF måleri ab

Sandart&Partners

Kassaskåpspoolen

OCCAM ASSOCIATES

Välj Refurb från Misco!

MISCO A Systemax Business

Vad är refurb?

Termen refurbished (fabriksåterställd) används för att beskriva produkter som har blivit återsända efter att tidigare varit använda. Dessa enheter har sedan blivit noga inspekterade, återställda till nyskick med en ny installation av operativsystemet, blivit testade och sedan ompaketerade för försäljning.

Bättre för miljön - Bättre för plånboken!

Nya refurb kommer regelbundet, Besök misco.se för de senaste.

Några exempelprodukter

Lenovo Thinkpad T400

En pålitlig resekamrat

- Intel® Core™ 2 Duo P8400 2.26GHz
- 4 GB RAM
- 160 GB HDD
- 14tum WXGA bildskärm
- CD/DVD-brännare
- Windows 7 Pro 64-bit

Artikel nr: 10742101
1999:-
 Inkl. moms
 1599:- Exkl. moms

Lenovo Thinkpad T410

En resekamrat med snabb processor

- Intel® Core™ i5-M560 2,66GHz
- 4 GB RAM
- 320 GB HDD
- 14tum WXGA bildskärm
- CD/DVD-brännare
- Windows 7 Pro 64-bit

Artikel nr: 10733129
3124:-
 Inkl. moms
 2499:- Exkl. moms

Besök Misco.se eller ring 020 - 78 78 78

Misco reserverar sig för eventuella prisändringar, stavfel, felaktiga priser och specifikationer samt slutförsäljning. Bilder skall endast anses vara en illustration av produkten och kan skilja sig mot produktens verkliga utseende. Om inte annat anges så tillkommer alltid frakt på våra priser.

STOCKHOLMSKRYSSSET

Lös, skicka in och vinn

Som en liten paus i läsningen tycker vi att du nu, när du bläddrat ända hit, ska hämta en penna, lösa korsordet och skicka in det till oss.

Via vår intrikata slumpgenerator kommer sedan tre vinnare att dras bland de inskickade rätta lösningarna.

Den stolta vinnaren belönas med samlings-skivan *Ljusglimtar ur RadioSkugga* från det prisbelönta radioprogrammet RadioSkugga från 2012.

Andra och tredje pris är ett nyckelband med Situation Sthlms logga på.

Förra månadens vinnare:

Skivan *Ljusglimtar ur RadioSkugga*:

Börje Nilsson, Vallsta

Nyckelband:

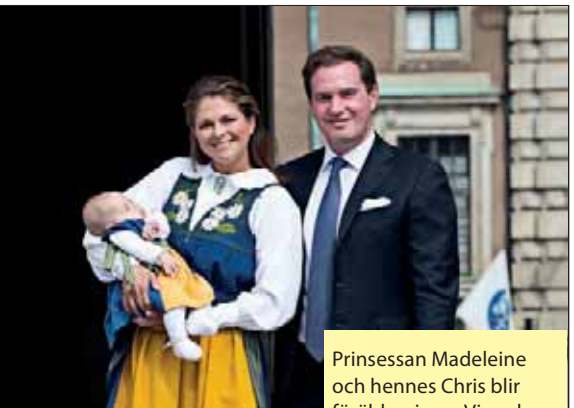
Maud Karlsson, Hässelby,
Anita Fridén, Karlskoga

Se förra månadens lösning på sidan 56.

Stockholmskryssset är ett samarbete mellan Situation Sthlm och tidningen Kryssset, en månadstidning för alla kryssintresserade.

KRYSSSET

NYTTJÄR VÄL EN MASSA	KAN HÄNGA I LUFTEN	↓	ÄR WASH- INGTON I USA	↓	FÄR MAN SE BLAND STJÄRNOR- NA EFTER	↓				
SKJUTER SKOTT										GICK GUM- MORNA PÅ MÄRK- NAD I
HAR IN- TRESSE AV VIKT										
KÖK- OMFÄNG				YOKO MILLER FÖRFÄT- TADE						
FÖREORD										
BÖR UN- DERLY- DANDE LYDA		RUTTER FILMER- NAS DORIS					SAKNAR NY- RAKAD RISTADE		SÅS	↓
					SKOLAV- BRÖT					KAN VASS TUNGA
FILO- SOFE- RADE PÅ FRANSKA								HATT OCH BRÖD FRI		REPE- TERAR FÄR MAN TYA
GLES- BYGDS- CEN- TRUM			NAIVA		JÄTTE- HAND					ETT FALL FÖR TURISTER
GÖR HÖNS- MAMMA		LINDGREN- IDYLL								SVARAR I DALEN
		UNDER- HUGGARE								BYRA
					FLIT		FÖRENAS MED SPOTT	HAR KÄRA STÄDIGT?		
KAN VARA FÖR SALT				TACK- NAMN					KÅRE	SPIRA
										VERK- LIGA
SCOCCO	OSNU- TEN						TAGGAR KLYFTIG			
KULLA- MAN				GRIPA BEGRÄN- SANDE ORD			GÖR MAN KAMPEN TECKEN			KOTTRAD
GLUTORD				VÄR VANLI- GASTE LOTT				ÅGIRG MAKA	TVÅ PLAN HÄST- SVULST	
ÄR INGEN LITEN BY										
										CAPONE
										KUF
PRÄG- LÄR PJÄSEN UTSETT					KLOKATT					BLEV HELG- DAGS ROCK ÅT FÄR
					KRUK- ÄMNET					
					GÖR NOG ETT SLAG			FÄR PEPPAR- KAKS- BAGARE		

Prinsessan Madeleine och hennes Chris blir föräldrar igen. Vi undrar vilka namn som gavs till deras förstfödda?

Konstruktor: Marie Petersson-Engnell. Foto: Magnus Sandberg/Åfkonbadet Bild © Bonnier Korsord

Namn:

Adress:

Postadress:

Skicka in ifyllt kryss senast 15 juni till:
Situation Sthlm
Krukmakargatan 34 A
118 51 Stockholm

DUSTIN RABIN

"Nu finns det inget slut"

MUSIK REFUSED ÄR TILLBAKA MED NY PLATTA 18 ÅR EFTER GENOMBROTET

18 ÅR EFTER banbrytande plattan *The Shape of Punk to Come* släpper Umeås hardcorepionjärer Refused ett nytt album. *Freedom* finns ute 26 juni och är tänkt att följas av ett par års turnerande världen över med start i sommar i Europa och USA.

– Vi gjorde en återföreningsturné 2012 men nu finns det inget slut. Det kan bli två år, det kan bli fyra år. Det beror på när vi bestämmer oss för att göra en ny skiva eller så. Det blir mycket spelningar men under en längre period än tidigare för att få ihop det med livspusslet och andra förpliktelser, säger sångaren Dennis Lyxzén, 42.

Refused splittrades efter en USA-turné 1998. Uppbrottet finns väl dokumenterat i filmen *Refused Is Fucking Dead* som gjordes av bandets gitarrist Kristofer Steen.

– Numera handlar det inte så mycket om att äta grus och sova i en soptunna som det gjorde på nittiotalet. Omständigheterna är bekvämare nu vilket gör det lättare, säger Dennis Lyxzén.

40-åriga David Sandström, som spelar trummor, har full förståelse för att Refused lades ner:

– Det var ohyggligt naivt av alla inblandade att tro att vi skulle förbli kreativa och motiverade när vi levde i en sardinburk på hjul. Alla i bandet är personer som kanske skulle ha behövt var sin diagnos om man försökte pressa in oss i ett vanligt arbetsliv. I det här yrket är det bra att ha

kapaciteten att överprestera och kanske jobba 14 timmar om dygnet för att få färdig en platta, men som medmänniska i den åldern och miljön var man ganska enerverande. Det var självklart att det skulle gå åt helvete till slut.

THE SHAPE OF PUNK TO COME fick sent om sidor sitt erkännande och har levt vidare efter bandets upplösning.

Den omfattande återföreningsturnén 2012 blev en succé och avslutningen på Fabriken i Umeå 15 december var inte – som flera tidningar skrev – det allra sista livstecknet från Refused.

– Vi visste långt före den spelningen att vi skulle fortsätta, säger Dennis Lyxzén.

Bandkollegan David Sandström hade en manipulativ plan för att ge Refused arbetsro inför ett nytt album som blev *Freedom*:

– Vi la ut en text på vår hemsida och var väldigt noga med att formulera oss så att journalisterna skulle tolka det som att det var slut. Vi skrev nånting om att "vi har grävt ner stridsyxan och kan återvända hem" men inte att det var den sista spelningen. Givetvis stod det så i tidningarna ändå. Att skriva och spela in en platta är en intensiv och komplex process, men den förenklades av att vi inte hade en massa förväntningar på oss.

DAVID BOGERIUS

MARIA HAGSTRÖM

Barnmorskan i East End

TV-SERIE I 1950-talets London var det inte lätt att vara gravid kvinna, särskilt inte i de fattiga kvarteren i East End. Dit kommer Jenny Lee, en nyutexaminerad barnmorska, för att påbörja sin karriär och möts av kvinnor med stora barnskaror, livsfarliga aborter och efterlängttade barn som föds i trånga och smutsiga hem.

Först blir det en chock, men snart älskar hon jobbet och livet bland barnmorskorna och nunnorna, som dagligen sätter sig på cykeln för att förlösa ännu ett barn till världen.

Dramaserien, som är baserad på Jennifer Worths memoarer, är varm, fin och hemsk på samma gång.

ULF STOLT

Joakim Pirinen

Den röda drömmen

ROMAN Boken innehåller 24 prosastycken som representerar 23 olika litterära genrer – den genre som får två texter är "deckare". *Den röda drömmen* kom ut för två år sedan och är alltså en av de mer udda böcker som getts ut på senare tid – just för att den är så absurd, otygglad i sin infallsrika fantasi och bitvis fullständigt galet rolig.

Och obegriplig.

Joakim Pirinen är en skicklig skribent som lika ledigt skriver en tokig reseskildring på 1800-tals-svenska som svänger sig med både fiktiva och korrekta vetenskapliga termer och teorier i en annan text.

Lösning kryss #213

Se förra numrets vinnare på s.55.

1	S	T	O	J	A	D	E	HUR MÅNGE MÅNADER KÖPT
2	O	R	U	S	T	S	Å	ÅR
3	M	U	S	S	E	D	Y	ÅR
4	G	A	G	A	R	I	N	ÅR
5	H	R	O	S	T	E	R	ÅR
6	S	V	A	N	K	R	O	S
7	R	E	S	T	E	R	Å	ÅR
8	A	N	T	A	L	B	R	I
9	H	A	G	A	P	A	R	K
10	Ö	R	E	N	E	N	O	M
11	O	R	T	E	R	N	A	N
12	N	L	A	G	L	I	G	T
13	I	S	K	A	T	T	A	H
14	N	Y	T	E	R	U	L	L
15	G	N	A	T	L	Ä	K	T
16	V	A	D	E	N	O	K	A
17	R	A	K	R	Y	G	A	D

Inte en klapp på huvudet

Tove Styrke

Kiddo

★★★★ Tove Styrke har sagt att titeln på hennes nya skiva *Kiddo* syftar till att ta tillbaka ett ord som ofta används när etablissemangen vill nedvärdera någon som är ung. Det är en beprövad härskarteknik – att klappas på huvudet och inte tas på allvar. Det är också något som drabbar kvinnor i högre utsträckning än män. Och tyvärr inte helt ovanligt i musikbranschen eller i samhället i sig.

På skivan *Kiddo* laddar Tove Styrke om begreppet med mer peppig innebörd. Det är populärkulturell konfetti, Britney Spears-referenser, attityd och "On top of the world"-känsla. I videon till singeln "Borderline", Tove Styrkes feministiska kampsång om att störta hierarkier, drar hon runt på Svalbard beväpnad tillsammans med ett par kompisar, redo att ge sig på de konventioner som begränsar dem.

Kiddo är 22-åriga Tove Styrkes comeback, tillika den första fullängdare hon släpper sedan 2010. Det är en popskiva med elektroniska förtecken och härliga nittitalsvibbar, producerad av Johan T Karlsson alias Familjen. Och som visar stor musikalisk bredd. Bäst är de mer agiterade låtarna, som "Even If I'm Loud, It Doesn't Mean I'm Talking to You", "Borderline" och "Number One", där Tove Styrke stundtals låter som rapparen M.I.A.

ALEXANDRA SUNDQVIST

MUSIK

Ida Redig

I Will Fight That Man,
I Will Fight Anyone

★★★★ Samtliga spår på Ida Redigs ep *I Will Fight That Man, I Will Fight Anyone* låter som att de kommer gå att direkt in i P3-rotation.

De är väldigt radiovänliga, med bombastiska refränger. Även om "Go to Hell" har ett lite vassare språk än gemene hitlåt.

Men det hade också den briljanta titeln på hennes förra album – *Thou Shall Not Be A Pussy* från 2014. Över lag är produktionen, som Ida Redig gör själv, maxad och närmast överarbetad.

Bäst är i alla fall det bubblande öppningsspåret "It Ain't Easy".

ALEXANDRA SUNDQVIST

Magnus Carlson

Tack vare dig

★★★★ Efter nästan tio år följer Weeping Willows-sångaren Magnus Carlson upp "Jag ber dig", den lyckade versionen av Timebox "Begging", med två egna northern soul-alster i samma stil. Det är ett friskt och uppriktigt försök med uppbackning från bland andra Love Antell och Ninsun Poli på kör. "Tack vare dig" präglas av ett lyriskt gospelaktigt rus vilket även gäller singeln B-sida "Jag hatar hat", där Magnus Carlson förkunnar att han älskar kärleken, men låtarna klarar inte riktigt den oundvikliga jämförelsen med "Jag ber dig". I höst släpper Magnus Carlson ytterligare en soulsingel inför sin konsert på Stockholms kulturfestival.

DAVID BOGERIUS

ADL

Forever börjar här

★★★★ ADL (Adam Baptiste) är en internationellt framgångsrik låtskrivare (Swedish House Mafia, Katy Perry m.fl.) och en av landets hiphoppionjärer med bland annat Petters "Ey Yo" på sitt cv. I höst släpper han ett eget album på svenska och Joakim Berg är en av många artister som vill vara med. "I natt ska vi dansa, det finns inget annat!" utbrister Kentsångaren och låter som om han dubbar en ny Disney-film innan EDM-beatsen börjar pumpa och ADL spottar versen som en synkroniserad Ken Ring och Timbuktu.

Sammantaget blir det ett välproducerat smakprov på det som komma skall.

DAVID BOGERIUS

DÖDSSTJÄRNAN STHLM

PHOTO: JENNERSSON

Les Big Byrds egen ljudvärld

HYLLADE LES BIG BYRD, bestående av Jocke Åhlund, Frans Johansson, Nino Keller och Martin Ehrencrona, är aktuella med två nya ep – *Stockholm Death Star* och *Liquid Sky*.

Les Big Byrd introducerade sin spejsade krautrock med en självbetitlad ep 2011. Sedan dess har bandet vuxit till en musikalisk angelägenhet, även internationellt. Situation Sthlm fångade Jocke Åhlund under bandets USA-turné.

Apropå ep:n *Stockholm Death Star* har du sagt att Stockholm är dödsstjärnan, medan du själv påminner om Darth Vader.

– Jag har ett komplicerat förhållande till Stockholm. Jag är bunden till staden av många anledningar, jag har mina rötter där, många vänner och familj och så, men samtidigt så tycker jag att stället suger på väldigt många sätt. Många människor i Stockholm känns extremt bortskämda och lite världsfrånvända, det är som att vi tycker att vi har rätt till alla våra privilegier bara för att vi råkat födas i en av de rikaste nationerna i världen. Dessutom hatar jag klimatet helt seriöst. Det är underbart vackert mellan typ april och oktober, men vintrarna förstår jag fan inte poängen med.

Ni spelar ju även i andra band. Finns det nånting som ni får utlopp för rent musikaliskt, som är specifikt för Les Big Byrd?

– Vi har ett sound, en ljudvärld och en estetik som jag tycker känns unik för oss och som vi är stolta över. Man kan säkert höra influenser och se gemensamma nämnare med andra band, men jag tycker inte att vi låter som någon annan riktigt. Vi gillar alla att spela tillsammans och det som uppstår när vi gör det. Det bästa är när man kan göra monotona saker som man kan förlora sig i, när man slutar att tänka och bara låter musiken ta en med sig.

ALEXANDRA SUNDQVIST

OFFERSTIGMAT ETT PROBLEM

Alexander Alvina Chamberland och Anna Svensson.

Våldtäkt måste inte förstöra liv

VÅLDTÄKT ÄR ETT allvarligt brott, men det måste inte förstöra liv. Det menar Anna Svensson och Alexander Alvina Chamberland som skrivit *Allt som är mitt*. Där berättar de också sina egna historier.

– Våra våldtäkter är inte av den sort som brukar ges plats i media – de oerhört brutala. Våra våldtäkter hör till den mer vardagliga sorten. Men vi skriver egentligen mer om våra inre processer efter våldtäkten och hur olika förväntningar på oss gjort läkningsprocessen mer komplicerad, säger Anna Svensson.

Författarna poängterar att våldtäkt förstås är väldigt allvarligt, men kritiserar synen på våldtäkt som det värsta som kan drabba någon.

– Den föreställningen riskerar att orsaka mycket skada och lidande för oss som har utsatts för våldtäkt. I stället är det viktigt att lyssna på den våldtagna egna upplevelser av övergreppet och tiden efter, säger Alexander Alvina Chamberland. Dessutom kan en fråga sig var föreställningen kommer från till att börja med: nämligen en patriarkal syn på att kvinnors värde sitter mellan benen och att det genom våldtäkt går att stjäla det värdet.

Författarna menar att offerstigmat orsakade problem för dem, bland annat blev det svårare att ens erkänna övergreppen. Bilden av förövare som onda monster i buskarna och offren som får livslångt lidande gör det också svårare att diskutera hur läkningsprocesser och våldtäkter faktiskt kan se ut.

– En stor anledning till att våldtagna sällan blir trodda är att förövaren oftast beskrivs som den här onda vålnaden. Vad händer då när nån bekant begår ett sexuellt övergrepp? säger Alexander Alvina Chamberland.

MARIA HAGSTRÖM

En högst välkommen begravning

Liza Marklund
Järnblod

★★ Forsäljningssuccén för Liza Marklunds Annika Bengtzon-serie är inget annat än monumental – 15 miljoner sålda böcker är en hisnande siffra. Utan kvällstidningsreportern Annika Bengtzon hade det inte funnits någon Erika Falk i Fjällbacka eller Thomas Andreasson på Sandhamn, inte ens någon Anders Knutas eller Maria Wern på Gotland.

Det hade kanske inte legat några deckare alls på sängbordet efter tacos och *Let's Dance*.

Järnblod är den elfte delen av serien och möjligen hade den känts mer angelägen om det inte varit så länge sedan det gick inflation i svenska kriminalromaner. Den banala intrigen tillhör genren liksom de bestialiska våldsdåden, men när samtidigt sökandet efter den försvunna system blir väl utdraget är det svårt att hålla intresset uppe. Annika Bengtzons uppväxtförhållanden ska stötas och blötas så till den grad att hon själv opponerar sig hos psykologen.

Liza Marklund marknadsförs som kritikerhyllad av bokförlaget men det är en sanning med modifikation. Det är knappast recensionerna som

ANNIKA MARKLUND

ligger bakom hennes genomslag. Det omvitnade drivet i skrivandet glimtar till då och då och hon kan konsten att beskriva en huvudförhandling i Stockholms tingsrätt. Men beslutet att låta

Järnblod avsluta Annika Bengtzon-serien framstår som klokt.

Jag undrar om ens hennes största fans opponerar sig.

DAVID BOGERIUS

BÖCKER

Peter Barlach
Konsten att vara Caroline

★★★ En filmatisering av *Konsten att vara Caroline* kan säkert bli en publik-succé. En speedad *Små citroner gula* med familjeproblemen från *Bröllopsfotografen* och den svindlande kriminaliteten från *Tusenbröder*.

Peter Barlach har väckt liv i huvudpersonen från den populära ungdomsboken *Det är jag som är Caroline* och med henne en härva av sex, droger och svindlerier som börjar i delikatessdisken.

Att som 47-årig man skriva om en 25-årig tjej i jagform kräver antingen ett dåligt omdöme eller ett stort mod. När Caroline drömmer om sex med väninnan Bente framkallas ofrånkomligen en känsla av att det rör sig mer om författarens fantasier än om huvudpersonens.

För trots all dramatik, alla stora känslor och ständigt närvarande sorger känns inte alltid Caroline riktigt närvarande.

DAVID BOGERIUS

Anna Jörgensdotter
Drömmen om Ester

★★★★ Anna Jörgensdotter debuterade 2002 med romanen *Pappa Pralin* och har sedan dess gett ut en diger samling av både poesi och prosa. Nya romanen *Drömmen om Ester* kretsar kring konstnären Ester Henning (1887–1985), i dag representerad på bland annat Nationalmuseum och Moderna museet.

Drömmen om Ester är en löst spunnen fantasi om den excentriska konstnären liv och försök att finna en plats i Stockholms mansdominerade konstvärld i början av 1900-talet.

I romanen ger Anna Jörgensdotter en röst åt den udda flickan, ett av sju syskon, som vill mer av livet än vad hennes religiösa pappa och sammanbitna mamma hoppas henne.

Som vill skapa i lera och färg om nätterna, men som tvingas jobba som piga eller syflicka om dagarna. Och som sedermera skrivs in på en rad sjukhus, bland annat Beckomberga, för sinnessjukdom. *Drömmen om Ester* är en brännande skildring av ett konstnärssöde som på så många plan var före sin tid.

ALEXANDRA SUNDQVIST

SARAH MACKENZIE

KÖPTE DU DEN HÄR TIDNINGEN?

DÅ KAN DET VARA DIG VI SÖKER.

Att visa empati och bistå andra människor är en del av vår verklighet. Hemvärnet är en del av Försvarsmaktens insatsorganisation och utgör nästan hälften av Försvarsmaktens personal. Hemvärnsförbanden är moderna krigsförband med uppgift att skydda, bevaka, ytövervaka samt stödja samhället vid kris. En deltidstjänst inom Hemvärnet är en deltidstjänst där du får göra skillnad på riktigt. Ansök till Hemvärnet på jobb.forsvarsmakten.se

Som vilket annat jobb som helst. Nästan.

FÖRSVARSMAKTEN

Nyhet! Nu åker du med Waxholmsbolaget via reskassan på Access-kortet.

(Via Access-kortet får du även tillgång till SL:s förlustgaranti.)

Reskassan på Access-kortet har ersatt båtkortet som har utgått. För dig som reser till och från Stockholms skärgård kommer det att innebära ett antal fördelar. Via reskassan har du dina resor samlade på ett och samma kort, oavsett om du åker i SL:s eller Waxholmsbolagets regi. (Notera dock att ingen av SL:s övriga biljettyper är giltiga inom Waxholmsbolagets trafik, och vice versa.)

Via Access-kortet får du dessutom tillgång till SL:s förlustgaranti. Då måste du dock först registrera dig på "Mitt SL" som du hittar på sl.se. Trevlig resa!

LINA STEEN

SMARTA KONSTELLATIONER

HANS T. DAHL SKOGITT

Bo i en box

I AUGUSTI SLÄPPS en omfattande dvd-box – sex långfilmer – med Bo Widerberg-filmer. Det är inte bara speltiden på 23 timmar som gör den speciell utan även samarbetet bakom, mellan den kommersiella aktören Studio S och Kungliga biblioteket. Tomas Ehrnborg är projektledare på KB för Bo Widerberg-boxen:

– Många av Sveriges mest kända regissörer finns i dag representerade med bara enstaka titlar i utbudet på den svenska dvd-marknaden. Det finns flera orsaker till detta dystra faktum, men det finns även lösningar. Oavsett om problemen handlar om kostnader för restaurering, rättigheter eller att Sverige är en liten marknad så kan man göra nåt. Till exempel gå samman i smarta konstellationer med olika typer av aktörer som bidrar med sina respektive specialkompetenser. Att medverka i detta projekt och därmed öka tillgängligheten till svensk film är att betrakta som en kulturgärning. Tidigare har KB gjort medieprodukter som *Den stora pilsnerboxen*, *Sökaren* om Jan Troell och boken och dvd:n *Citizen Schein*.

Vad är du mest nöjd med?

– Att vi med detta projekt visar att det är fullt möjligt att tillgängliggöra våra filmskatter i Sverige i dag. Vi har dessutom producerat nytt innehåll som ökar förställesen av Bo Widerberg och hans konstnärliga arbete, bland annat intervjuer med skådespelare och medarbetare i filmerna. Och att vi lyckades med konststycket att återbörda *Joe Hill*, en av Widerbergs bästa filmer, till Sverige för restaurering efter många år. Det är en film som i praktiken faktiskt riskerade att försvinna för alltid.

HENRIK EMILSON

För litet motstånd från omgivningen

Sextemplet

★★★★ Nöden är uppfinningarnas moder och på många sätt är det också temat i den underhållande dokumentären *Sextemplet*. Vi befinner oss i Norrköping. Christians kära swingersklubb Adam & Eva har precis brunnit ner och han går med tårar i ögonen bland de förkolnade resterna och vet inte vart han ska ta vägen, professionellt eller personligt. Samtidigt strävar Robin hårt med att hålla den anrika teatern Arbis flytande ekonomiskt. Han satsar på

en mer vågad repertoar och börjar med lättklädda burleskshower, men det behövs något mer.

Som en hyresgäst som kan husera i den övergivna teaterkällaren.

Sagt och gjort, Christian och Robin inleder ett samarbete och ganska snart döper Norrköpingsborna teatern till *Sextemplet*.

Johan Palmgren har gjort en fin dokumentär med bra personporträtt av de två entreprenörerna Christian och Robin som verkligen brinner för sin sak och kämpar på trots att de

har ekonomi och lokalpress emot sig. Men motståndet från omgivningen är faktiskt relativt litet och det är kanske det som gör att *Sextemplet* tappar sin udd. Det behövs en tydligare antagonist för att skapa dramatik. Men vi får många fina bilder, personligheter och situationer att beskåda. Inte minst får vi kliva in backstage under en burleskföreställning bland plymer och paljetter och titta in bakom sammetsdraperiet på en swingersklubb.

HENRIK EMILSON

FILM

1001 gram

★★★★ Pappa Ernst och dottern Marie jobbar på den norska Myn-digheten för mätteknik – faderns tyngsta ansvar är för landets kilo-enhet, förvarad i ett kassaskåp. Den ska forslas till Paris för provvägning och kalibrering mot världsprotypen, men en hjärtinfarkt kommer emellan och dottern får i stället uppdraget att flyga ner och kalibrera kilot.

Saker händer – glaskupoler spricker, en blå elbil voltar, teorin om kilot ska tvättas eller ej före vägning och kalibrering diskuteras. Och en professor som planterar blommor

och spelar in fåglars sång på väg mot Paris antrar handlingen.

1001 gram är en väl avvägd berättelse, lite skör och andhållen i sin ibland futuristiska ensamhet, men konsekvent berättad med små grepp. **ULF STOLT**

Butiken

★★★★ Discount är en fransk lågprisbutik där de pressade marginalerna på produkterna också innebär en press på personalen. De genomsöks efter varje arbetspass, de klockas både i kassorna och vid toalettbesök. När det ryktas om att automatkassor för självskanning ska införas, med efterföljande uppsägningar, inleder

en grupp anställda en tyst revolt. All mat som kasseras i stora containrar utanför butiken tar de hand om och öppnar en egen lågprisbutik. Succén på denna svartabörsmarknad är given från start och äntligen ser gruppen den ekonomiska ljusning i tunneln som kan få dem att pusta ut, lite grann.

På många sätt är *Butiken* en upplyftande och hoppfull film som visar att det går att ta tag i sin egen situation, trots att den överordnade makten sätter allt emot. Däremot skrapas det endast på ytan för att vi ska komma de, mycket sympatiska, revoltörerna in på livet.

HENRIK EMILSON

”En roman om att försöka förstå
vad det är att vara vuxen. ”

AB
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

LENA KALLENBERG:

"Trapporna är en del av Söders historia och karaktär"

UNDER FLERA ÅR skrev Lena Kallenberg om äldre Stockholmsmiljöer i *Situation Sthlm*. Nu är den 64-åriga författaren aktuell med sin 45:e bok. Titeln är *Trappa upp och trappa ner – Södermalms trappor berättar*.

– Mitt intresse för Stockholms kultur och historia är stort. Det har jag fått av min pappa som var en äkta "ekenkis". Det är man om man har fyra generationer stockholmare bakom sig. Jag är "söderböna" från födseln och har bott på Söder större delen av mitt liv.

Hur kom du på att skriva en bok om Södermalms trappor?

– Jag skriver mest romaner, men det är en idé som jag har haft länge. Ingen har riktigt ordentligt gett sig på att skriva och forska om trapporna. Eftersom stadsdelen är så bergig är ju trapporna en del av dess karaktär och hänger ihop med Söders historia. Ett exempel är att när verksamheten kom i gång i Stadsgården så krävdes det trappor för att forsla varorna vidare. Söderbergs trappa, som är stans längsta, anlades av en strumpfabrikant som hade textilmanufaktur på Katarinaberget. För att kunna forsla råvarorna från fartygen dit upp behövdes det trappor.

Hur har du fått tag på all information om trapporna?

– Jag har forskat i arkiv och så finns en och annan skröna som jag burit med mig sen barndomen

också med. Det har tagit tid eftersom trapporna för det mesta inte är markerade på kartor. Jag har uppsökt alla trapporna upprepade gånger för att få en känsla men också för att kunna beskriva hur man hittar dit. Jag har fått jättebra kondis på köpet, men mest handlar boken om kulturen kring trapporna, varför de heter som de gör och vad de har använts till.

Har du nån favorittrappa?

– En av dem är Kvastmakartrappan, därifrån har man en hisnande utsikt över vattnet och Fåfången. Den leder till Kvastmakarbacken där det bodde kvastmakare – som tillverkade sopkvastar och diskborstar – i de små röda stugorna.

Boken är på 80 sidor och rikt illustrerad av Ingela Almgren. Hur har ert samarbete fungerat?

– Vi har samarbetat tidigare och delar ett nördintresse för Stockholm vilket gör att vi står ut med varandra.

Blir det stadsvandringar på Södermalm i sommar?

– Ja, under augusti startar vandringarna kring trappboken i Stads-museets regi, men man behöver inte gå i själva trapporna för att följa med.

DAVID BOGERIUS

FOTNOT Se ABF Stockholms aktuella program för stadsvandringar för tid och plats: abfstockholm.se/kalendarium

SERIEMATRIARKATET KOMMER

Superhjälten är en kvinna

SUPERHJÄLTARNAS VÄRLD är en värld som sedan begynnelsen huvudsakligen befolkats av män. De kvinnliga superhjältarna finns, men de är på intet sätt i majoritet.

Enligt sajten Vox kommer den amerikanska seriejätten Marvel att ha gjort 19 filmer med manliga huvudkaraktärer i följd, innan det 2018 blir premiär för en film med en kvinnlig karaktär – *Captain Marvel*.

I samband med att filmen *Avengers – Age of Ultron* gick upp på bio i maj uttryckte fans önskan om att Scarlett Johanssons karaktär Black Widow ska få en egen film – liksom superhjältarna Iron Man, Hulk, Thor och Captain America fått före henne. Detta är dock ingenting som finns med i Marvels produktionsplan de kommande fem åren.

Ändå går det sakta framåt. 2017 är det premiär för filmen *Wonder Woman*, i regi av Patty Jenkins. Medan seriejätten DC Comics satsar också på en prequel för barn i åldern 6–9 år, där kultfigurerna Wonder Woman, Poison Ivy och Supergirl med flera stöps om och flyttas tillbaka till sina formativa år.

Det blir ett seriematriarkat, delvis skapat på begäran av fans – som önskar sig mer igenkänning i serievärlden. Samtidigt har tv-bolaget CBS beställt en säsong av serien *Supergirl*, med Melissa Benoit från *Whiplash* i huvudrollen.

ALEXANDRA SUNDOQVIST

ZELDA AV LINA NEIDESTAM

BRILJANT

– Aysel heter egentligen Snöflingan Majesty of Night. Hon är en vädurskorsning som är framavlad i flera generationer för att hoppa. Det är inget hon har tränat sig till utan det sitter i huvudet. Hoppkaniner är lättare och slankare än andra kaniner.

– I tävlingen i Nacka i april där Aysel satte världsrekord började hoppningen på 60 centimeter. Det är tre försök på varje höjd och när ribban lades på 85 centimeter rev alla ut sig utom Aysel. På 100 centimeter klarade hon på första försöket, likaså på 101 centimeter. Då bestämde vi att höja till 105 centimeter och försöka sätta nytt världsrekord. Hon rev med bakbenen i första försöket, i andra hoppet var hon över och slog sitt eget tre år gamla världsrekord på 100 centimeter.

– Visst händer det att Aysel vägrar att hoppa, då får jag peta lite under halsen på henne så att hon tittar upp mot hindret. Alla för sin kanin på olika sätt, men jag gullar aldrig med henne under själva tävlingen. Hon är en envis kanin och jag har fått kämpa med henne på vägen. Det gäller att inte låta henne bestämma.

– Hon har lärt sig att det är dags för tävling när jag sätter henne i buren. Stampar hon lite extra med fötterna vet jag att hon är taggad. Aysel förstår inte att hon har hoppat högre än alla andra kaniner och att hon har satt nytt världsrekord. Men jag gav henne extra godis efteråt i form av persilja och morötter.

– Mitt intresse för kaniner började i stallet där jag red som barn. Det fanns kaniner där och när jag fick reda på att det fanns ett kaninhoppningsförbund i Sverige och att man kunde tävla i det så började jag. Som mest har jag haft 20 kaniner.

BERÄTTAT FÖR **GERD ERIKSSON**
FOTO **MARTINA HOLMBERG**

FOTNOT Ingen av kaninerna på bilden är världsmästaren Aysel. Hon befinner sig för tillfället i Dalarna för vila. Den svartvita kaninen är dock Aysels faster, som även hon hopptränas av Tarkan Sönmez.

Hoppfull

Tarkan Sönmez, 19 år från Segeltorp, förare till kaninen Aysel, världsrekordhållare i höjdhopp.

Vi är från Södermalm.

Hovet, Söderstadion, Zinkensdamm! De platserna har, precis som Kanalplan och Eriksdalshallen, skapat vår historia. Hela vår identitet finns förankrad på dessa och en rad andra ikoniska platser och vårt Hammarby har formats av dem alla.

Magiska vändningar, bittra förluster och en del rena dråpligheter, alla har de sin självklara plats. Inte så många segrar säger den cyniske och enögde, och visst, vi har inte flest guldmedaljer. Men vi har så mycket annat. Och med gemenskap, respekt och kärlek kommer alltid framgång, hur man än väljer att mäta den.

Nu går vi mot nya tider, och ritar in nya platser, samtidigt som vi fortsätter att skriva historia. Starten på vår nya arena är redan legendarisk och på vår hemmaplan kommer vi fortsätta att utmana hela fotbollssverige och vara de som stöttar utvecklingen av den svenska supporterulturen. Och även om vi torskas ibland så kommer vi alltid vara bäst ändå.

För Vi är Bajen.

Och det känns i våra bröst.

HAMMARBY
FOTBOLL

"Allt är väldigt ärligt"

Vart är du på väg?

– Jag har varit på ett möte och är på väg hem.

Vad tycker du om tidningen?

– Allt är väldigt ärligt. Den söker inte stora framgångar utan lyfter fram det väsentliga.

Spelar det nån roll vem som är på omslaget?

– Nej, egentligen inte. Men när det var Alexander Skarsgård lockade det lite extra

ÖSTRA STATION 13.30
NAMN: Maria Pogosjan
ÅLDER: 24 år
BOR: Lidingö
YRKE: Pluggar personalvetenskap och driver ett företag med hälsocatering

eftersom jag var nyfiken på honom.

Är det nåt du skulle vilja läsa mer om?

– Unga entreprenörer i min egen situation. Det är många unga i Stockholm som driver eget. Kanske nån av dem skulle kunna få vara på förstasidan.

TEXT **GERD ERIKSSON**

FOTO **SOFIA RUNARSDOTTER**

NALEN

JOHN MAYALL

LÖR 12/9

JANNE SCHAFFER

FRE 18/9

CHRIS YOUNG

TOR 24/9

**GREAT LAKE
SWIMMERS**

MAN 28/9

GLEN

HANSARD

FRE 2/10

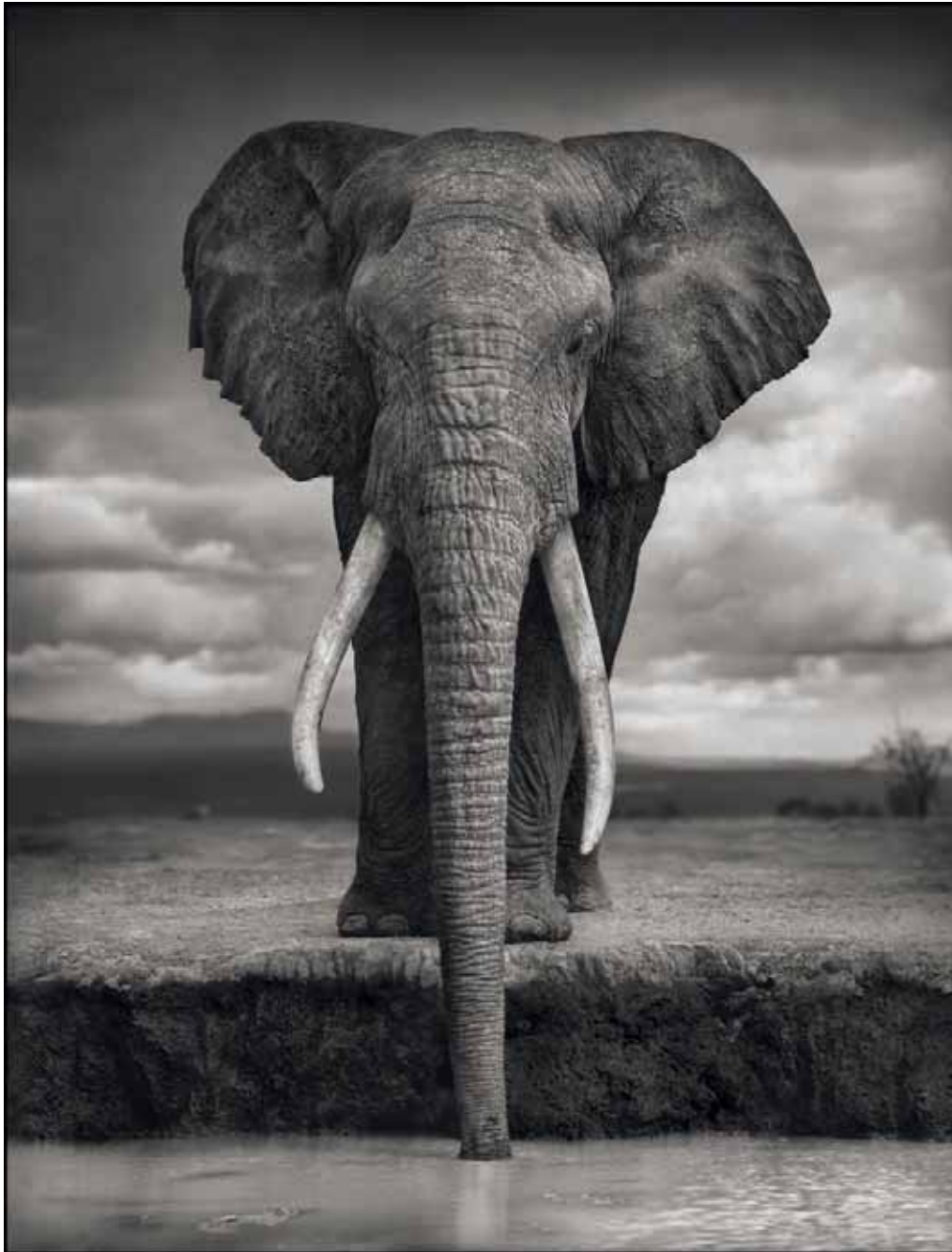
KID INK

LÖR 14/11

REGERINGSGATAN 74. MER INFO OCH BILJETTER PÅ

WWW.NALEN.COM 2015

photo credit: Danny Clinch

Nick Brandt

22 maj–13 september

Nu är Nick Brandt tillbaka på Fotografiska med den avslutande delen i trilogin om Östafrikas hotade djurliv. Utställningen *On This Earth A Shadow Falls Across The Ravaged Land* berättar om en skrämmande verklighet där djurlivet på en hel kontinent håller på att utplånas. Med sina intima porträtt av magnifika djur påminner Nick Brandt oss om att världen är skör, trots dess storslagenhet och mångfald.

T-bana Slussen, Stadsgårdshamnen 22 | Öppet alla dagar 9–23 | fotografiska.se

Fotografiska

HUVUDPARTNER

LUMIX

PARTNERS

Clear Channel

LINDAHL

EY
Building a better
working world

TELE2